

OLAV

Intervju med sr. Ina fra cistercienserklosteret i Laval, s. 3

Klosterlivet gjør kristenlivet mer forståelig

Pavens nye sosialencyklika, s. 7

Ikke fritt fram for kapitalismen!

Svein Åtland, s. 10

Audiovisuelle proteser

Fra et seminar om Katarina av Siena, s. 12

Legdominikaner, helgen og kirkelærer

Kjersti Goksøyr's Sigrid Undset-statue, s. 18

Mellom styrke og ensomhet

Heinz-Josef Catrein, s. 20

Fem teser om ungdom og menighetsliv

OLAV

Amnesty og Vårherre

Hadde det ikke vært for den dystre virkelighet som er bakgrunnen for Amnesty Internationals liv og virke, kunne man fristes til å utbringe en skål for denne menneskerettsorganisasjonen med den vare og våkne samvittighet som i disse dager runder de tredve. Heder er velfortjent, selv om man der i gården er lite opptatt av å feire seg selv. "Riktignok er det et slags jubileum," noterer Amnesty-nytt, "men gleden er blandet med bitterhet. Sannsynligvis også med rettferdig harme over at verden ikke er kommet lenger." En trøst tross alt at uten Amnesty ville man ha kommet adskillig kortere?

Men tilbake til skålen. Amnesty begynte nemlig nokså bokstavelig med en skål - for friheten! En vinterdag i 1961 leste Peter Benenson, britisk advokat og parlamentsmedlem, en avisnotis om to protugisiske studenter som var blitt dømt til syv års fengsel fordi de under et restaurantbesøk hadde utbragt en skål nettopp for friheten. Saken opprørte ham sterkt, og hans første reaksjon var å protestere overfor den protugisiske ambassaden, men han innså snart at det skulle mer til enn en individuell gest om man ville ha håp om å nå frem. Idéen om Amnesty ble født, og den 28. mai bragte London-avisen "The Observer" en artikkel av Benenson med tittelen "De glemte fangene" hvor han ret-

tet søkelyset mot en rekke samvittighetsfanger rundt om i verden - blant dem erkebiskopen av Praha, kardinal Beran - og lanserte tanken om en verdensomspennende kampanje for samvittighetsfanger.

Tanken fenget. I dag har Amnesty over én million medlemmer i 150 land, og det finnes 4.200 Amnesty-grupper i 70 land. Og verdens samvittighetsfanger er ikke lenger "de glemte fangene". Takket være Amnesty er de heller ikke anonym statistikk, de har fått navn, yrker, hjem og familie. Vi har sett deres ansikter, lest om deres "forbrytelser" og om deres lidelser i de utallige rapporter og publikasjoner Amnesty utrettelig har lagt frem for vår samvittighet. Vi har grått mens vi leste om mishandling og tortur, om ondskap satt i system. Og vi har skjems over å være menneske. Kanskje har vi ydet vår lille skjerv til å rette opp uretten som ikke rammet oss selv, har satt vårt navn på underskriftskampanjer, sendt et kort eller fler til "Mr. President" med bønn om frigivelse for den og den samvittighetsfange. Kanskje også tenkt at det godt kunne vært vi selv som satt fengslet - hadde vi vært født på "galt" sted, hatt de "gale" meninger, vært i veien for myndigheter med makt bak *sin* tro og *sin* overbevisning.

Upartiskhet og uavhengighet har i alle år vært Amnestys varemerke. Noe av bakgrunnen for dens suksess? Om nå det er det rette ord for en organisasjon som intet høyere ønske har enn å oppleve å bli over-

flødig. Det beste tegn på at man har lykkes med den uavhengige linje, er den vrede organisasjonens avsløringer har forårsaket både til høyre og venstre i det politiske landskap, både i syd og i nord. Undervisningsministeren i Uruguay hadde nok adskillige totalitære sjeler med seg da han frysende kalte tildelingen av Nobels fredspris i 1971 til Amnesty for "en smakløs vits"!

Menneskets samvittighet har krav på absolutt respekt, og denne respekten er selve grunnlaget for enhver virkelig fri politisk orden, understreker pave Johannes Paul i sin nye sosialencyklika "Hundre år etter", som omtales annetsteds i dette nr. av bladet. Og paven gjør det fordi han har følt på kroppen hva en ufri politisk orden er, og fordi han ser diverse farer som lurert. Året 1989 til tross - de totalitære og autoritære regimers tid er ikke ute, hensynsløst profittjag får folk og nasjoner til å glemme "verdienes riktige rekkefølge", religiøs fundamentalisme, som nekter annen tro enn den egne livets rett og verdige kår, er på fremmarsj i mange områder. Pavens encyklika rommer megen rettferdig harme - i slekt med Amnestys - over at verden ikke er kommet lenger!

Nå er det snart bare Amnesty og Vårherre igjen å tro på, sukket pater Hallvard Rieber-Mohn engang han syntes det røynt særlig på. Tro på sistnevnte "Herre" gjør ikke innsats i førstnevntes ånd mindre maktpåliggende. Snarere tvert imot! UKJ

Intervju med sr. Ina fra cistercienserklosteret i Laval:

Klosterlivet gjør kristenlivet mer forståelig 3

Klosterlivet bygger på at en gir sitt liv, og det viser det dypeste i vår kristne tradisjon; ikke i ord, men i et liv som gir lykkelige mennesker! For mange er det nettopp i møte med klostertradisjonen at de gjenoppdager den kristne tro — det var tilfelle for meg selv, sier søster Ina. Etter 17 år i kloster i Frankrike, er hun tilbake i Norge for et år. Det som bringer henne, er et lyttende og søkende ønske, utprøvingen av et kall: — er det mulig å gjeninnplante cistercienserlivet i Norge?

— Allerede mitt første møte med ruinene av cistercienserklosteret på Hovedøya ved Oslo for snart 20 år siden gjorde et voldsomt sterkt inntrykk på meg. Det var som om stedet hadde bevart en bønnens atmosfære som fremdeles vibrerte i stenene, og et intenst ønske slo ned i meg om at det måtte komme et slikt kloster til Norge. Og det ønsket har aldri forlatt meg, sier sr. Ina. Hun føler hun er blitt svært positivt møtt her hjemme når hun har luftet dette ønsket: — Både prester, søstre og legfolk svarer meg med at «dette er noe vi har behov for!» Det slår meg hvor levende menighetene er her. Kontemplative klostre kan også gi næring til dette livet i menighetene. I det kristne Europa har de sin naturlige plass: Klostrene er som oaser eller kraftsentra i samfunnet, hvor mennesker i noen dagers stillhet og ro kan gjenfinne kontakten med seg selv og den essensielle sammenhengen i tilværelsen. Mer enn noensinne trenger vi en motvekt til en larmende verden som for mange mennesker er preget av dyp forvirring, verdiløshet og meningsløshet. Med årene har jeg opplevd at selv i et så tilbaketrukket liv som

vårt, lever vi allikevel midt i Kirken og i hjertet av vår egen tid.

Vår leveregel er evangeliet

Cistercienser-ordenen, som sr. Ina tilhører, er del av den store monastiske tradisjonen som har sitt første utspring i de tidlige ørkenfedrenes liv og lære på slutten av 200-tallet. Ordenen skilte seg ut som en reform av benediktiner-ordenen i 1098, og det har vært sagt at ordenens opprinnelse alltid siden har vært dens spiritualitet: En kontinuerlig «reform» eller tilbakevenden til det radikale og enkle i St. Benedikts klosterregel, etter forbilde av den første menigheten i Jerusalem. — Vårt liv er først og fremst en radikal måte å leve kristenlivet, sier sr. Ina. — Vår egentlige leveregel er Evangeliet, og St. Benedikts regel vil bare være en konkretisering av evangeliet tilpasset vår livsform.

Hun snakker om klosterlivet som en måte å ta evangeliet og kristenlivet på alvor, men uten å gi inntrykk av at det skulle være noe «spesielt». Vi må allikevel innom det uunngåelige spørsmålet: Hva er det som leder en ung norsk kvinne

til en slik livsform? Og til akkurat denne ordenen, som regnes for å være en av de strengeste i Kirken?

— Min vei har vært litt spesiell: Jeg opplever at det var en indre ledelse som trakk meg til ordenen, og at det er først etterpå og etterhvert at jeg har forstått hvorfor. For meg er de viktigste aspektene ved vår form for klosterliv ...sr. Ina tenker seg om; hvordan stykke opp dette livet som er *ett*, og som nettopp er et *liv*? — Vekten på liturgien, begynner hun; den store, benediktinske tradisjonen som har båret Kirkens lovsang gjennom århundrene: I tillegg til den daglige messen, samler vi oss syv ganger daglig for å lovsynge, tilbe og bønnfalle Gud. I klosteret er det kirkeåret som er livsrytmen, og gjennom liturgien skal frelsesmysteriet gjennomsyre hele livet.

En teologi som springer ut av bønn og liv.

— For meg er også den solide teologiske tradisjonen en viktig bærebjelke i vår livsform. Jeg tenker da teologisk i den forstand en tenkte teologi før de store spekulative

De mangler en fundamental ydmykhet «Innimellom blir jeg litt motløs når folk snakker om religion og religiøsitet som noe avklart», sier rektor Inge Eidsvåg (Nansen-skolen) i en samtale med Vårt land. «Det er som de har Gud i Lomma.

Kirken er en to tusen år gammel tradisjon, men enkelte geberder seg som om de alene forvalter denne rikdommen. De mangler en fundamental ydmykhet overfor tradisjonen.»

Muslimske ledere krenker religionsfriheten

Presidenten for den internasjonale katolske hjelpeorganisasjonen Missio, prelat Bernd Kaut, oppfordrer lederne i de muslimske landene til å la de kristne i disse landene få nytte godt av den samme religionsfrihet som muslimene har i de kristne pregede land.

I mange muslimske land står det dårlig

til med «menneskeretten religionsfrihet». Forholdene i Sudan kan stå som et skrekkeeksempel i så måte, sier Kaut: I den nordlige del av landet har man nylig innført den islamske sharialoven som med sine grusomme straffer krenker menneskeverdet og truer ikke-muslimske minoriteter med «særdeles nedverdiggende behandling».

KNA

4

systemer: I det første kristne år-tusen var teologen først og fremst en bønnens mann, som gjennom si dype forening med Gud i liv og lære greidde å formidle troens mysterium. Det er en helhetlig teologi som springer ut av en helhetlig verdensanskuelse; den favner alle livets områder, hele vårt liv blir en liturgi.

— En slik helhetlig tankegang synes å ligge nær en søken i tiden slik den f.eks. kommer til uttrykk innenfor deler av New Age-bevegelsen.

— Ja. Det er mye dyp søken hos det moderne menneske. Men i New Age søker en ofte det spektakulære, det fantastiske og spennende, som en kan miste seg selv i. Samtidig plukker en gjerne litt her og litt der, på overflaten av flere forskjellige tradisjoner, uten å være del av noen av dem. Klosterlivet bærer vitnesbyrd om det sterke og livskraftige i vår egen tradisjon. Men etter min oppfatning er det ikke rasjonalistisk teologi på den ene siden eller kristen moralisering på den andre, som har noe å gi i møte med den dype eksistensielle og åndelige tørst som mange nå bærer i seg. Kirken må igjen øse fra sine dypeste skatter, der hvor urkirkens vitalitet og kraft fremdeles er tilgjengelig, hvis kirken skal ha noen fremtid inn i neste årtusen. Her tror jeg nettopp klostrene har en viktig oppgave idag.

Der er en stor frihet i vårt liv!

Cistercienserordenen er preget av en enkel og jordnær livsstil, hvor bønn, arbeid og *lectio divina* (meditativ åndelig lesning) er grunnpillarene. Bønnen gjennomsyrrer dagen

både i form av liturgisk bønn og stille, personlig bønn, men også i tiden for arbeid: I et gammelt klosterord heter det at den munken som ber bare når han ber, ikke ber! Manuelt arbeid er stedet hvor en

også gjennom sin kropp gir seg helt til Skaperen i skaperverket, en viktig fellesskapshandling, og en solidaritet med alle som uten sikkerhet og reserver må tjene til sitt livs opphold. Fellesskapslivet er svært

Søster Ina på gamle tomter - blant ruinene av cistercienserklosteret på Hovedøya ved Oslo.

Gammel tanke realiseres

Fellesrådet av Evangeliske Trossamfunn gikk nylig enstemmig inn for å invitere ledere fra andre kristne trossamfunn til et møte der man vil presentere en skisse til et nytt samarbeidsorgan for alle kirkesamfunn i Norge. Et Norges Kristne Råd der alle de store kirkesamfunn er representert, ser ut til å kunne bli etablert i løpet av et par års tid.

At medlemmene i Fellesrådet for Evangeliske Trossamfunn er enige om å forsøke å lansere et samlende tverrkirkelig råd i

Norge, er en kirkehistorisk begivenhet. Fellesrådet omfatter Den Evangelisk Lutherske Frikirke, Den norske kirke, Det norske Baptistsamfunn, Det norske Misjonsforbund, Frelsesarméen, Metodistkirken og Pinsemenighetene. Den katolske kirke, Den ortodokse kirke, De Frie Evangeliske Forsamlinger og Adventistsamfunnet er ikke med i Fellesrådet for Evangeliske Trossamfunn. Nå foreslår et enstemmig Fellesråd å nedlegge seg selv dersom det i stedet blir etablert et bredere forum der hele det norske kirkelandskap er repre-

sentert.

I dag er det kirkesamarbeidet bak Det Norske Bibelselskap som er det mest omfattende her i landet. Fellesrådet for Evangeliske Trossamfunn mener at Bibelselskapets plattform må brukes som utgangspunkt for et samlende felleskristent råd i Norge. — Vi kommer til å invitere alle kirkesamfunn som er representert i Bibelselskapets representantskap til drøftinger innen utgangen av september, opplyser Per Midteide til Kirkens Informasjonstjeneste.

konkret og intenst: Man lever ikke i en egen celle, men leser og spiser i fellesrom og arbeider i fellesskap. Desto viktigere blir stillheten for å ivareta det aspektet ved klosterkallet som er å «gå ut i ørkenen» og søke Gud alene.

— Der er en stor frihet i vårt liv, en stor indre frihet....sr. Ina slår ut med armene, som for å åpne mot en frihet uten grenser. — Kanskje paradoksalt opplever jeg at vårt liv, som ytre sett er så strukturert, langt fra å binde oss til formene tvert imot frigjør oss. Også selvdisciplinen og nøysomheten er veier til indre frihet og åndelig vekst. Enkelheten er viktig. Fordi vårt liv er så enkelt, ville en ikke holde det ut hvis en valgte det som en verdensflukt! Et liv så fattig på adspredelser og distraksjoner gjør at nykommeren snart konfronteres med de egentlige spørsmålene: Hvorfor er man kommet, hva er det egentlig man søker? Bare kallet fra Gud gjør det meningsfylt å bli i klosteret et helt liv. I alle liv vil der komme vanskeligheter. Men nettopp vedvarenheten gir en mulighet til ikke å flykte unna, men å gå dypere inn i ting. Det gir mulighet til å trenge inn i rikdommen i menneskelivet og menneskelige forhold, og oppdage dimensjoner som ellers ville forbli uoppdaget for en. Å forbli, stabiliteten; det er en askese, men det styrker personligheten, og rotfester den i en dypere realitet.

Det dreier seg om å gi seg selv helt

Sr. Ina snakker med en rolig, indre glød, som om alle disse forskjellige

sidene ved klosterlivet vi gjerne ser på som askese og forsakelser, først og fremst er en berikelse.

— Forsakelse? Ja, nei, jeg vet ikke ... Det er tydelig ikke den mest nærliggende innfallsvinkelen for sr. Ina. — Det i meg som ønsker å gi seg selv helt, det som brenner i meg, har også bruk for konkrete uttrykksformer. Ethvert liv innebærer valg. En oppdager etterhvert at forsakelsen er positiv. Ta stillheten f.eks.; den er vanskelig til å begynne med. Etterhvert blir den et behov. Samfunnet taper noe vesentlig ved å miste sansen for stillheten. Den er helt nødvendig i kristenlivet, ja, i menneskelivet; nødvendig for et liv i dybden, for åpenhet og hengivenhet. Og det nøysomme livet — vi er ikke så asketiske lengter, men nøysomme — det svarer til et behov for å kvitte seg med alt overflødig, komme bort fra det som er unødvendig og for mye. Vi må tømmes for å bli fylt av Gud!

— Kjernen i det å gå i kloster er den samme overallt; det dreier seg om å gi seg helt til Gud. Personlig er det også dét jeg føler meg nær i andre former for klosterliv; det radikale, absolutte. Men det er vanskelig å gi seg selv; det krever en livsform som gjør det mulig. Jeg opplever vår form for klosterliv som en veldig radikal kristen livsform, hvor det er mulig å gi alt. Alle kristne er jo kalt til et liv i kjærlighet hvor en gir seg selv helt. Det viktigste i kristenlivet er å være fullt og helt der en er. Klosterlivet kan kanskje nettopp være en inspirasjon til å gi seg selv helt og fullt der en er, uansett livsform.

Kjærlighetens skole

— For mange vil det å gi avkall på en mulig ektemake og muligheten for å få barn fortone seg som den mest grunnleggende — og kanskje uforståeligste — forsakelsen i klosterlivet?

— Ja. En må ha klosterkall for at dette skal være et meningsfylt liv. Og allikevel; det er et liv i kjærlighet. Og kanskje først og fremst et svar på Guds kjærlighet. Jeg tror nesten jeg ville ha opplevd det som en begrensning å leve en kjærlighet først og fremst knyttet til familien ... Vårt liv søker å være et liv i universell kjærlighet. Samtidig er denne kjærligheten konkretisert i et felles liv, og ofte kanskje tøffere enn i andre sammenhenger: — du lever tett sammen med søstre du ikke har valgt. Denne konkretiseringen av den universelle kjærligheten har alltid vært veldig uttalt innenfor vår orden. I St. Benedikts regel er klosterlivet formulert som en kjærlighetens skole: kjærlighet til Gud og kjærlighet til menneskene. Det er en skole hvor en gradvis forvandles gjennom et helt liv. I skrifterne fra St. Bernhard til våre dager samles alle klosterets leveregler i det «å følge den beste veien, nemlig kjærlighetens vei». *Carta Caritatis*, som er et tidlig og grunnleggende dokument i organiseringen av ordenen, fremsetter kjærligheten som grunnleggende prinsipp helt ned på institusjonsplanet.

Klosterets rolle som et gjestfrihets sted og en bønnens og besinnelsen oase, er det gjennom årene mange norske besøkende som har

Kardinal Mindszenty endelig gravlagt i hjemlandet.

7 kardinaler, 80 biskoper og mer enn 400 konselebrerende prester deltok i requiem-messen i forbindelse med overføringen av kardinal Jozsef Mindszenty's jordiske levninger fra Mariazell i Østerrike til katedralen i Esztergom i Ungarn - 15 år etter kardinalens død i eksil i Wien. Rundt 90.000 mennesker hadde samlet seg i bak-

kene rundt katedralen. Ifølge Mindszenty's testamente skulle han først tilbakeføres til ungarsk jord når kommunistene var drevet ut av hans hjemland.

Kardinal Mindszenty ble et symbol på motstanden mot kommunismen da han i 1949 ble dømt til livsvarig fengsel av kommunistene - etter en tilståelse om spionasje etc, fremtvunget etter 40 dager med vedvarende forhør, tortur og mishandling. Han

ble befridd under nasjonalistopprøret i 1956, men måtte ta sin tilflukt til den amerikanske ambassade da russerne knuste revolusjonen. Først i 1971 fikk man å stand en overenskomst som tillot ham å forlate ambassaden og reise ut av landet "for alltid". Mindszenty var motstander av den forhandlingslinje Vatikanet etterhvert innledet med regimene i øst. THE TABLET

6

"Abbaye Notre-Dame de la Coudre" i Laval, søster Inas hjem i Frankrike. Gjennom årene har mange norske opplevd dette klosteret som et gjestfrihetens sted og en bønnens og besinnelsens oase.

erfart i Laval. Flere har hatt kortere eller lengre opphold i gjestehuset der. Og gjestfriheten går begge veier: — Jeg har selv i denne tiden i Norge vært så heldig å få bo hos dominikanerinnene på Katarinahjemmet i Oslo, sier sr. Ina, som reiser tilbake til Laval i løpet av sommeren.

Der er to kontemplative klostre i Norge: dominikanerinnenes kloster på Lunden i Oslo, og det nettopp grunnlagte karmelitt-klosteret i Tromsø. Men sr. Ina mener så absolutt der er rom for fler:

— Alle kall er spesifikke. Det er ikke noe kloster her i Norge som

representerer akkurat den dimensjonen som vår orden representerer. De som blir trukket mot et slikt liv, må reise ut, med det kultursjokk og de språkproblemene det kan innebære. Det kan være så hardt! Selve klosterprosessen er hard i begynnelsen, så å skulle greie begge deler ... da må man være veldig sterk.

— Flere kontemplative klostre i Norge vil bare bety ennå større næring for Kirken, sier sr. Ina ivrig. — Et i Oslo og et i Tromsø ... jeg søker etter muligheter kanskje utenfor Bergen et sted? Det ville være en god spredning. Men vi må være en liten gruppe først...

Magdalene Thomassen

Verden "holder kurderne for narr"

Den pavelige nuntius i Irak, erkebiskop Marian Oles, støtter kurdernes krav om større selvstyre og anklager verdenssamfunnet for å "holde det kurdiske folk for narr" og bruke det i politiske øyemed. Selvstyre innen den irakske stat er en mulig løsning på spørsmålet om kurdernes fremtid, mener nuntius, som ble boende i Bagdad under Golfkrigen. I historiens løp er kurderne "blitt brukt av alle". Den vanskelige situasjonen de nå er i, skyldes både at de nærmest har lurt seg selv, og at de indirekte ble oppfordret av USA til å gjøre opprør mot Saddam Hussein i kjølvannet av Golfkrigen.

Allerede ved traktaten i 1920 ble kurderne lovet en egen stat, men hittil er de alltid blitt lurt, sier erkebiskopen i et intervju med det italienske ukemagasinet "Il Sabato". Han kommer også inn på de "voldsomme ødeleggelser" som ble irakerne til del under krigen, og hevder at tallet på døde som følge av de alliertes bombeangrep, er ca. 85.000.

På spørsmål om FN's rolle i krigen, sier den pavelige sendemann at han som diplomat ikke vil svare på et slikt spørsmål, men "som privatmenneske" vil han påpeke at generalsekretæren "ga fra seg sin autoritet" under konflikten og "tillot USA og de allierte styrker å gå til militæroperasjoner uten å kreve at de gjorde nærmere rede for disse operasjonene".

Skremmende AIDS-tall fra Zimbabwe
Mer enn halvparten av de som nå dør av AIDS i Zimbabwe, er barn, ifølge den katolske erkebiskopen Parick Chapkiapa i Harare. Av de 9.000 som er døde av AIDS siden 1985, er mellom 25 og 30 prosent barn. Han regner med at tallet på HIV-infiserte i landet ligger rundt 500.000. Regjeringen har ikke offentliggjort noen statistikk på dette området, og erkebiskopen avviser kritikk nylig fra myndighetenes side om at kirken har gjort lite for å stoppe spredningen av AIDS. CATHOLIC HERALD

Pavens anliggende for bønnens apostolat i juni:

At helsepersonell må ta seg av de syke med kjærlig omsorg lik den Jesus viste.

Ny sosialencyklika: Ikke fritt fram for kapitalismen! 7

En markedsorientert økonomi i stramme tøylar der menneskets verdighet og vel står i sentrum, et demokrati med klart definert verdigrunnlag og holdbare referanserammer, et verdenssamfunn preget av gjennomgripende solidaritet - er sentrale punkter i pave Johannes Paul IIs nye sosialencyklika *Centesimus annus*.

I sin *tour d'horizon* "hundre år etter" pave Leo XIII's skjelssettende rundskriv *Rerum novarum*, gir pave Johannes Paul II en oversikt over de siste hundre års sosialhistorie og drøfter inngående kommunismens fall i øst og advarer i den forbindelse både mot kapitalistisk seiersglede og mot forbrukersamfunnets grådighet, men også mot formynnerstaten. Og han har svar på tiltale til dem som måtte mene at kirken 'blander seg inn' når den beveger seg ut i den politiske debatt: kristentroen forplikter til "sosial forkynnelse". Kirkens bidrag i den sosiale debatt er ikke å støtte "dette eller hint parti eller system", heller ikke å presentere en fasttømret samfunnsmodell, men utrettelig å minne om at "menneskets vel" må være rettesnoren for all sosial tanke og handling.

Hundre år etter - er mangt ved det gamle

Det er blitt tradisjon med pavelige markeringer ved hvert 'rundt' årstall for *Rerum novarum*. Den nye encyklika er det foreløbige slutt-punkt i en lang rekke av Johannes

Paul IIs tredje store skriv om sosiale spørsmål; de to andre er *Laborem exercens* fra 1981 ("Om arbeidets verdighet", St.Olav Forlag 1982)) og *Sollicitudo rei socialis* fra 1976. *Hundre år etter* kom altså langt fra uventet. Uventet er derimot utgivelsesdatoen, som ikke knytter an til *Rerum novarum*'s fødselsdag 15. mai. "Gitt i Vatikanet 1. mai 1991, på minnedagen for Josef, arbeideren," står det foran pavens signatur. En pavelig 1. mai demonstrasjon?

Hensikten med encyklikaen er både å trekke frem *Rerum novarum*'s varige verdi og ta for seg dagens "nye ting" samt søke svar på de mange utfordringer de representerer. Trådene tilbake til pave Leos rundskriv strekker seg gjennom hele encyklikaen. De grunnleggende prinsipper fra den gang - mennesket fremfor kapitalen, arbeidernes organisasjonrett, retten til privat eiendom, men også det sosiale ansvar som følger med det å eie - er fremdeles grunnpilarer i katolsk sosiallære, men i dag må det trekkes nye og mer vidtrekkende konsekvenser. Den "kirkelige overle-

vering" er en "levende og stadig skapende prosess", notere pavens innledningsvis

Teksten på 120 sider av overkommelig Vatikanformat faller i fem kapitler, som angir retning og mål:

- Karakteristiske trekk ved *Rerum novarum*;
- Mot dagens "nye ting";
- Året 1989;
- Privat eiendom og alles rett til de felles goder;
- Staten og kulturen;
- Mennesket er kirkens vei.

Her skal bare hovedsynspunktene refereres - tid og plass tillater ikke mer.

Dagens "nye ting" er til dels også "de gamle" - nemlig at store deler av verdens befolkning fremdeles lever i "lignende fattigdom og elendighet" som den pave Leo angrep i 1891. I store deler av verden hersker fremdeles "reglene fra den tidlige kapitalismen med en barmhjertighetsløshet som ikke står tilbake for den vi kjenner fra industrialiseringens første år". De store masser, "kanskje flertallet", er uten mulighet til å innvirke på eller forbedre sin livs- og arbeidssituasjon. "Man tilkjenner dem de facto intet menneskeverd." Det må en kjempeinnsats til for å rette på skjevhetene: gjeldssanering, massiv nedrusting, utvidet hjelp til selvhjelp er viktige stikkord.

Kommunismens fall og hva så?

Det store "nye" som *Hundre år etter* tar for seg, er kommunismens fall i Øst-Europa og real-sosialismens fallitt. Tallrike faktorer bidro til "at de undertrykkende regimer i øst falt", men "den avgjørende fak-

Kristne i Afrika advares mot høyre-orienterte kristne sekter

Afrikanske teologer advarer nå folk mot fremmede religiøse ideologier som virker undergravende på kristne verdier og normer. Mange av disse sektene opererer med kristelige termer, men likevel i grell kontrast til de etablerte kirkene og vanlig afrikansk virkelighet.

Det er teologer tilsluttet Foreningen for teologiske institusjoner i Øst-Afrika som nå roper et varsko. — Det mest forurolig-

gende fenomen ved dette er at de som står bak opplegget, arbeider i samarbeid med myndighetene enten direkte eller gjennom stråmenn med total forakt for de etablerte kirkene som finnes i området, sier Byaruhanga-Akiiki, en ledende teolog i Uganda.

Det er mye «lykke-teologi» som preger de fremmede teologiske strømningene som nå skyller inn over store deler av Afrika. Stor arbeidsledighet blant unge og sosiale problemer som rammer kvinner hardt, har ført til at disse gruppene er spesielt attrak-

tive for «lykke-teologene» som knytter jordisk rikdom og suksess til kristentroen. Et annet trekk er at sosial-etikken er lite utviklet i disse retningene; Gudsforholdet får få eller ingen konsekvenser for et kristent fundert samfunnsengasjement.

Den all-afrikanske kirkekonferansen vil nå trappe opp arbeidet med å kartlegge disse ulike sektene og finne ut hvordan lekfolk og prester kan skille de frigjørende fra de undertrykkende teologiene som i dag finnes på afrikansk jord. NØP

tor som satte omveltningen i gang, var utvilsomt den manglende respekt for arbeidets rettigheter. Man må ikke glemme at den avgjørende krise for disse regimer, som utga seg for å være uttrykk for arbeiderstyre og -makt, begynte med den store arbeiderbevegelse som fant sted i Polen under navnet solidaritet. Det var massene selv som trakk legitimitetsgrunnlaget bort under den ideologi som utga seg for å tale på deres vegne. Med rette peker paven på den rolle kirken spilte i denne omveltningssprosessen, både som frirom for tanken, og som inspirasjon med sitt personorienterte menneskesyn. Her «møttes kirken og arbeiderbevegelsen», som langt på vei har skilt lag de siste hundre år.

Ordet solidaritet er relativt nytt i katolsk sosiallære. Det kom inn for fullt med encyklikaen *Sollicitudo rei socialis*, men Johannes Paul minner om at solidaritetstanken er klart til stede i *Rerum Novarum* - der kalles den «vennskap». Pave Pius den XI talte om «sosial kjærlighet», mens pave Paul VI satte en høyst påkrevet «kjærlighetens sivilisasjon» på dagsordenen. *Centesimus annus* slår fast at «solidaritetsprinsippet har gyldighet både når det gjelder en nasjons indre styre og stell og forholdet nasjonene imellom; det er en av bærebjelkene i det kristne syn på den samfunnsmessige og politiske orden».

Den annen hovedgrunn til omveltningene i øst var kommunismens «udugelighet» som økonomisk system, og her dreiet det seg ikke bare om «tekniske problemer». Krisen var «en følge av krenkelsen

av menneskets rett til å ta økonomisk og ervervsmessig initiativ, av retten til eiendom og frihet på det økonomiske området. I tillegg kom den kulturelle og nasjonale dimensjon. Man kan ikke definere mennesket ene og alene ut fra økonomiske kriterier, heller ikke ut fra blott og bar klassetilhørighet.» Hendselene i 1989 er «en advarsel til alle dem som i den politiske realisme navn ønsker å bannlyse rett og moral fra politikken».

Kan man si at etter kommunismens fallitt står kapitalismen igjen som seierherre, som den eneste dugelige økonomiske modell, som selve veien til «virkelig økonomisk og samfunnsmessig fremgang for de tidligere kommunistlandene og den såkalte tredje verden?» spør paven i encyklikaens paragraf 42. «Svaret er selvsagt komplisert. Hvis man med kapitalisme forstår et økonomisk system som anerkjenner

det grunnleggende og positive ved foretaksomhet og initiativ, ved markedet, ved privat eiendom og det derav følgende sosiale ansvar, er svaret klart bekreftende (..) Men hvis kapitalisme forstås som et system hvor den økonomiske frihet ikke er bundet inn i en fasttømret rettsorden som gjør den til en tjener for den menneskelige frihet», en frihet som er av «etisk og religiøs karakter, da er svaret avgjort nei. «

Intet fribrev for markedsøkonomien!

Det er en kapitalisme i svært stramme tøyler paven skisserer. Han krever en moralsk bevisst statsmakt med et helhetlig, «integralt», syn på menneskelig utfoldelse, som ikke reduserer enkeltmennesket til en brikke i det store samfunnspillet, slik kommunismen og andre kollektive ideologier gjør, men heller ikke til blott og bar vare og forbruker,

Kommentarer til encyklikaen «Hundre år etter»:

- Pave Johannes Paul II kritiseres i mange sammenhenger for å være konservativ, en bremse på Kirkens utvikling. Men i sosiale spørsmål er han ingen bremsekloss, snarere en pådriver, sier biskop Gerhard Schwenzer til *Aftenposten*.
- En brennaktuell encyklika, skriver *Le Figaro*.
- Den hittil skarpeste kritikk av det vestlige samfunnssystem, melder nyhetsbyrået *Associated Press*.
- Regelrett utskjelling av kapitalismen, noterer *Financial Times*.
- Et dokument som bør leses av alle med ansvar i det offentlige liv, fastslår kardinal *Jean-Marie Lustiger*, erkebiskop av Paris.
- Høyaktuell og av epokegjørende betydning, sier biskop *Karl Lehmann*, formann i Den tyske bispekonferanse.

Vedgår anti-semittisme i kirken

Kirken må ta opp de spesifikke utfordringer som anti-semittismen i Øst- og Sentral-Europa representerer, sa erkebiskop Edward Cassidy, formann for Vatikanets Kommisjon for kristen enhet, i en tale i England nylig i forbindelse med 25-årsmerkingen av den pavelige encyklika «Nostra aetate», som handler om forholdet til andre religioner.

Han minnet i den forbindelse om at «visse tradisjoner i katolsk tanke, lære, forkynnelse og praksis... bidro til framveksten av

anti-semittismen i den vestlige verden», men kalte encyklikaen «et uvanlig godt redskap for fred og forståelse mellom jøder og kristne». Samtidig vedgikk han at det nok for mange kristnes vedkommende kunne være på sin plass med en «forsonings-handling» — det internasjonale møtet i Praha sist høst mellom jødiske og katolske representanter, må ses i det perspektiv. Han opplyste at Vatikanet forbereder et dokument om anti-semittismen og holocaust.

CATHOLIC HERALD

Avstand

«Like lite som bombeflygeren ser sine ofre, ser børsspekulanten sine,» sier biskop Per Lønning til Dagens Næringsliv. «Paradoksalt nok skjer dette mens vi lever i et media-samfunn der mennesker når hverandre som aldri før. Og samtidig er avstanden mellom menneskene økt til det uendelige.

slik den «radikale kapitalistiske ideologi» gjør, en ideologi som paven ser som en reell fare nå i kjølvannet av kommunismens og realsosialismens fall.

Pavens «ja - men» til kapitalismen og til privat eiendom er kombinert med en kraftig advarsel mot å gjøre velstand til enerådende målestokk for utvikling og et mål i seg selv. Han kommer med massiv kritikk av de vestlige samfunns brukermentalitet; man synes besatt av en «reell» materialisme som er like fatal som marxismens historiske materialisme: «Det system som benekter eller ignorerer menneskets transcendent, begår en alvorlig feil.»

Paven understreker, som tidligere nevnt, at kirken må holde avstand til de politiske systemer og partier, men når det gjelder demokratiet, tar han klart standpunkt for. Og det er verd å merke seg. «Kirken verdsetter demokratiet ettersom det sikrer

borgerne deltagelse i de politiske valg som gjøres, garanterer 'dem som blir styrt' mulighet både til å velge dem som skal styre dem, og til å trekke dem til ansvar, og til å erstatte dem ved fredelige midler når det kreves,» skriver han. Bare når demokratiet fungerer etter disse prinsipper er det et «autentisk demokrati». Underforstått, den polske pave vet litt om ikke-autentiske østlige avarter av typen folke-demokrati og lignende.

Sett i kirkehistorisk perspektiv er ordene viktige, og selv om paven her ikke trekker inn historien, kan det være på sin plass å gjøre det - ikke minst i den katolske selverkjenning navn. I 1864 erklærte pave Pius IX rundskrivet *Syllabus errorum* at «paven kan ikke og skal ikke forsone seg med og komme overens med fremskritt, liberalisme og moderne kultur». Og til moderne kultur hørte så avgjort demokratiet, som paven anno 1991 gir sin fulle

velsignelse, med klarere ord enn Det 2. Vatikankonsil gjorde i pastoralkonstitusjonen *Gaudium et spes*. Statens rolle er ikke minst å beskytte de svakeste, og graden av plikttoppfyllelse på dette punkt er målestokken for et samfunns moral og menneskelighet. Den skrikende mangel på vern som menneskelig liv - det spirende iberegnet - har i store deler av verden, taler sitt tydelige språk om alvorlig defisitt på dette punkt. Paven anklager de starter som krenker de grunnleggende menneskeretter, og slår til lyd - ikke minst i økologiens navn - for den gamle kristne dyd nøysomhet.

I det avsluttende kapittel noterer han bl.a. at «kirken mer enn noen sinne er klar over at dens sosiale budskap snarere vinner gehør og overbeviser gjennom konkret handling enn gjennom budskapets indre logiske sammenheng». En klar utfordring til de egne rekker. UKJ

Fransiskushjelpen i 1990: tall = hjelp og omsorg

«Fransiskushjelpens hjemmeomsorg ga hjelp til 1295 pasienter i 1990,» leser vi i Fransiskushjelpens årsrapport for 1990. «De fleste av disse pasientene ville hatt behov for sykehusinnleggelse hvis ikke Fransiskushjelpen hadde kunnet gi hjemmeomsorg. Man unngikk sykehusinnleggelse for 2/3 av våre pasienter.» Andre tall fra rapporten: Sorgtjenesten, som drives i samarbeid med Kirkens Bymisjon, ydet støtte og hjelp til 100 personer - da har man ikke regnet med de mange som kun har meldt seg på telefon, eller de som har fortsatt kontakt fra

tidligere år. Sorgtjenesten, som holder til i Neubergetgt. 15 i Oslo, har fast ansatt psykolog og sosionom, men omfatter også 15 ubetalte hjelpere.

Mange andre tall om Fransiskushjelpen kunne nevnes - også det at man driver undervisning i hjemmeomsorg av alvorlig syke, og at pleie av aids-pasienter og informasjon om slik pleie er kommet med. Det er imponerende timetall: fra besøkstjenesten, fra akutthjelp og avlastningstjeneste, fra hjemmeomsorgen for syke og døende pasienter. Hva disse tallene egentlig

innebærer av hjelp og lettelse for den syke selv og for familie og venner, fremgår ikke av den nøkterne årsrapport, heller ikke godheten og varmen den enkelte - fra tilsynslege til «vanlige» hjelpere - bringer med seg på sine «besøk».

Fransiskushjelpen turde være den siste til å bruke store ord om seg selv, der i gården har man nok med å hjelpe. At hjelpen trengs, forteller tallene. At det er mer nød i Oslo enn hjelpeapparatet - det offentlig som det private - kan overkomme, forteller avisene oss hver dag.

Fra «Årbok for Den norske kirke»
Endringer i kvinnerollen, familiemønsteret og fritidsbruken har hemmet rekrutteringen til foreninger etter tradisjonell oppskrift. Spørsmålet om foreningenes styrke og bredde kan bli opprettholdt i det forandrede levemønster, er et hovedtema for organisasjonene.

Dette skriver Årbok for Den norske kirke i årets utgave, som nylig utkom. Årboken slår fast at det kristelige organisasjonsliv i Norge er inne i en brytningstid, og kommenterer den akutte reduksjon av

mange av de store kristelige organisasjonenes gaveinntekter:

— Når krisen (i organisasjonene) over hele linjen skyldes gavesvikt, er det nærliggende å regne med at det foreligger en foreningssvikt.

Årbok for Den norske kirke gir en kirke-revy der fjorårets hovedpunkter i kirke- og organisasjonsliv beskrives. Blant annet tar den opp skriftemålets stilling i kirken og refererer en prest i vårt nordligste bispedømme som stilte spørsmålet: «Trenger ikke norske kristne å gå til skrifte?» Årbo-

ken, som er Den norske kirkes fremste leverandør av statistikk, viser en nedgang i antall registrerte skriftemålsdeltakere på nesten 25 prosent fra 1984 til 1989. Dette gjelder hele kirken sett under ett. Nærmere 60 prosent av alle skriftemåls-deltakere i Den norske kirke hører hjemme i Nord-Hålogaland bispedømme. Der fortsetter blant annet læstadiansk innflytelse å holde denne kirkelige handling høyt i hevd. KIT

Debatten omkring norsk skole stilner sjelden — heldigvis. «For tiden er det *interaktiv video* som skal revolusjonere skolen, » noterer *Svein Åtland* — garvet og pennefører realfagslektor i Sandnes — i et velskrudd innkast til støtte for «læren uten skjøteledning og elektronikk».

Daglig kan man observere lektorer som går og bærer på overhead-projektører eller kassettpillere. De later som regel til å være i dyp konsentrasjon som foran en stor forestilling, oftest mellom tre og fem minutter etter at det har ringt til time. Det siste beror på at den som brukte apparatet sist, sjelden klarer å huske å sette utstyret tilbake på rett plass. I klasserommet venter nye overraskelser i form av manglende skjøteledning.

Nå burde det egentlig ikke være lektorenes sak å bære bagasjen. Fra gammelt av hadde man en medhjelper (lat. «adjunkt») til slikt. Lektorens oppgave var å være lesemester (lat. «lector ecclesiae») i kirken, slik at Skriften kunne fremsies klart og tydelig og uten misforståelser. Til hverdags var det lektorenes oppgave å undervise ved kirkens katedralskoler. Men det var før man byttet ut latinen med heimkunnskap og miljølære.

I løpet av den tiden jeg har levet, har det skjedd enorme tekniske fremskritt. Gang på gang har vi stått foran fantastiske pedagogiske revolusjoner på den audiovisuelle sektor. Felles for alle disse revolusjoner er at de aldri har kommet. Det går i bølger, akkurat som mote-
ne. Snart er det det ene fremvis-

ningsapparat som er i skuddet, snart det andre, og man pynter seg med fine navn og forsøker å erstatte sin manglende karisma med teknikk. En gang var det helsvart baloptikon i fotsid utførelse som var det store. Så var det lysbildeapparatet med fremtrekkslysbilder, inntil det kulminerte med mini-utgaven i form av et filmslyngeapparat som man kunne ta med seg i en dameveske. For tiden er det *interaktiv video* som skal revolusjonere skolen. Jeg er hellig overbevist om at det siste ikke kommer til å få noen betydning i det hele tatt, utover det at fenomenet kan brukes til å innbille de bevilgende myndigheter at her må det satses betydelige beløp på *prosjektarbeid*. Så har man underholdningen - så lenge det varer.

Om fire år er det hundre år siden verdens første offentlige filmforestilling. Det var i Paris. I snart hundre år har man sagt at filmen ville komme til å bli det pedagogiske hjelpemiddel som skulle revolusjonere undervisningen. Det har ikke skjedd. Et filmapparat er altfor komplisert for mange lærere, akkurat som databasert programvare som man må kommunisere med ved hjelp av et tastatur. I skoleverket kan man ikke regne med at andre enn de som kan finne ut av de

tekniske finurligheter ved eksperimentering på egen hånd, gidder å lese bruksanvisninger.

Problemet med de moderne hjelpemidler, særlig de elektroniske nyskapingner, er ikke av teknisk art. De fungerer utmerket, teknisk sett. Men i den alminnelige undervisning faller de mellom to stoler: De som med letthet kan lære å bruke dem, trenger dem sjelden fordi fagene i seg selv er så spennende og motiverende at tavle og kritt dekker behovet for illustrasjon. Og de som har behov for å stimulere sin undervisning med litt fyrverkeri på film eller videotape, har problemer når apparaturen må betjenes ved en algoritme for programvalg og innstillinger. Skal et apparat kunne brukes i skolen, må det bare ha én knapp: AV/PÅ.

Nå henger naturligvis min audiovisuelle pessimisme sammen med traumatiske opplevelser i barndommen.

Jeg husker at det kom en predikant til skolen med en koffert full av hemmeligheter. Han rigget seg til med mye krav på oppmerksomhet. Det var første gangen jeg så en *flanellograf*. Jeg ble mektig imponert. Ikke over de glorete figurene og gestikuleringen som følger denne lavirkelige versjon av billedfremvisning. Derimot funderte jeg intenst på hvordan i allverden disse flanellbitene kunne sitte fast på filt-tavlen. Etter en stund viste det seg at det kunne de da heller ikke, og til min store fryd falt englene til jorden sammen med både esler og vise menn fra østen. Og da forestillingen endte i kaos, lå de falne engler tett omslynget av hyrdene på marken.

Alder – et relativt begrep

«Jeg tror enhver alder har sin rikelige por-sjon av grove synder,» sa rektor Jon Hen-den til Dagbladet. Og presiserte: «Behovet for å leve uansvarlig er likt fordelt på alderstrinnene. Dessuten er det min erfaring at trangten til å ta ansvar er sterkere i yngre generasjoner enn den er når vi kom-mer høyere opp.»

«Synet er blitt dårlig og hørselen skral,»

fortalte Astrid Lindgren i en samtale med Aftenposten. «Men man skal jo ikke si neitakk til alle sine skavanker heller; – er jeg sammen med kjedelige mennesker, kan jeg bare snu det døve øret til!»

«Poenget er vel å ikke bli mer voksen enn nødvendig, bare ta det nødvendige ansvaret,» erklærte visesangeren Lille-bjørn Nilsen overfor Dagbladet.

15 Millioner gatebarn i Afrika i år 2000?

Antallet gatebarn i Afrika er ventet å eksplodere frem til år 2000. Årsaken er den raske urbaniseringen, som øker årlig med en rate på fem prosent.

Barnevern-forkjempere frykter at så mye som 15 millioner afrikanske barn vil få sin oppvekst på gaten i år 2000. NØP

En annen gang fikk jeg selv låne skolens filmapparat for å holde en stor forestilling på bedehuset i nabobyda. Dette var om vinteren, og det satte inn med slik spreng-frost at da jeg kom frem, var filmen dypfryst. Opptingen hadde bare nådd såpass at filmen kunne tres på plass i apparatet, og jeg satte i gang. Etter en halvtimes kjøring oppdaget jeg til min forferdelse at det minket på den ene spolen, mens det ikke var kommet noe inn på den andre. Filmen var så sprø at den hadde blitt hakket opp i en stor haug av filmbiter på en centimeters lengde. Jeg husker at jeg sopte dem opp med feiebrett og hadde dem i en sekk. Så skrev jeg et fortvilet brev til Statens Filmsentral at jeg dessverre ikke hadde noen film å returnere, fordi jeg simpelthen hadde *brukt den opp*. Merkelig nok hørte jeg aldri noe mer derfra. Men det ble slutten på min filmkarriere.

Nå reiser jeg på kurs i steden. Ser på fine transparenter på hoteller. Det er interessant å studere foredragsholdere som kaver med sine falmete kunstverk på overheadpro-jecktørene. De mest avanserte har mellomleggspapir. Nesten alle åpenbarer sine hemmeligheter svært pedagogisk ved at de legger et ark over transparenten så vi ikke skal fristes til å lese fortere nedover lerretet enn ham selv. Alle transpa-renter legges først opp-ned og deretter speilvendt innen de kommer rett vei. Det er en naturlov. Det er alltid for mange transparenter slik at noen må hoppes over fordi tiden blir for knapp. Det er også en naturlov. Som regel passer ikke avstanden mellom prosjektør til

skjermformatet, og det er ofte vans-kelig å høre hva foredragsholderen sier på grunn av at kjøleviften lager mye støy. Det er litt dumt at man ikke kan høre, for selv klarer jeg aldri å lese den blasse teksten som står med skrivemaskinskrift på ler-retet.

Når jeg likevel reiser så ofte på kurs, er det fordi jeg har stort utbyt-te av lunchpausene og flyturen. Det er en berikelse å treffe *mennesker*. Kunnskapsrike mennesker. Person-

ligheter som etterlater seg et inntrykk. Mennesker som ikke er avhengig av skjøteledning for å berike sine omgivelser. Den gode lærer kan ikke erstattes av elektro-nikk. Inspirasjon er en vekselvirk-ning mellom levende kulturoptimis-ter som trives sammen med hver-andre. Den gode lærer klarer seg uten skjøteledning og pedagogiske proteser.

Et apropos til de nye reglene for brann-sikringsutstyr som trer i kraft den 1. juni:

Om medieansvar

- Daglig fremstiller tåredryppende TV-serier skilsmisse, ekteskapsbrudd, utukt, prevensjon, abort og løgn som fullstendig normal og akseptabel adferd for å klare seg i livet, uttalte erkebiskop John Foley, leder for Det pavelige medieråd, overfor amerikanske journalister nylig. Foley, som selv har journalistbakgrunn, mener kirken har en stor oppgave i å oppdra fjernsynsfolk til moralsk integritet og kunstnerisk kvalitet, egenskaper som lett går tapt i konkurransen for å overleve.

- Det onde må gjerne fremstilles, men da skal det også fremstilles som ondt. Den virkelig snikende form for påvirkning er når 'søte mennesker' i en underholdningsserie gjør ting som er umoralske, men som presenteres som sympatiske, sa Foley. Som samtidig pekte på nyhetsformidlingen som "et område fullt av moralske dilemmaer". Mediene bør ikke glemme at samvittig-heten oppdras av de ord som brukes, de scener som vises, og de mennesker som velges til intervjuer, noterte erke-biskop Foley.

KIPA/KATOLSK ORIENTERING

Kirken ikke på bølgelengde med kvinnene

Den katolske kirke er ikke på bølgelengde med mange av sine kvinnelige medlemmer; mange katolske kvinner føler at de blir nedvurdert, at prester og biskoper ikke lar dem få utfolde sine talenter tilstrekkelig («en underutnyttelse av evner og ferdigheter»), at de ikke lytter til dem. Det er den klare konklusjon i rapporten «Frykt ikke»,

som National Board of Catholic Women nylig overrakte bispekonferansen for England og Wales. Rapporten bygger på konsultasjoner med mer enn 4.000 kvinner fra 14 til 80 — «nonner inkludert», noterer Catholic Herald. Som også kan fortelle at det dreier seg om kvinnesynspunkter som stort sett ikke kommer biskopene for øre via organisasjoner som Union of Catholic Mothers og Catholic Women's League.

Konklusjonen i rapporten er at de forandringer som har revolusjonert kvinners kår i samfunnet, stort sett har gått kirken hus forbi. Resultatet er økende misnøye og frustrasjon over en institusjon som er åpenlyst diskriminerende, og det fører til at særlig unge kvinner trekker seg ut av aktivt menighetsarbeid. «Hierarkiet har sagt seg villig til en dialog om sakene,» noterer Catholic Herald.

Katarina av Siena – legdominikaner, helgen

Den 29. april var minnedagen for den hellige *Katarina av Siena*, en av de to kvinner Kirken offisielt har erklært som «kirkelærere». Det tok tid før denne anerkjennelse ble henne til del – den kom i 1970, litt over 600 år etter hennes død.

En av dem som har inngående kjennskap til Katarinas teologi, er den irske dominikanerinnen *Mary O' Driscoll*, som bl.a. underviser i teologi ved Angelicum i Rom. I fjor holdt hun en forelesningsrekke på Lunden Kloster i Oslo om Katarina og hennes teologi – et emne hun har behandlet utførlig i sin doktoravhandling «Mercy for the World».

Gun Janne Wreden har bearbeidet referatet fra disse forelesningene til en artikkel som tegner et portrett av Katarina, og som gir et fascinerende innblikk i hennes teologi: en teologi som er dypt forankret i den kristne tradisjon og samtidig alltid like aktuell – og med spesiell appell til det kristne legfolk. Hadde flere av kirkens teologer før og nå vært i besittelse av hennes åndelige innsikt, og hadde flere kristne levet i samsvar med sin tro, hadde det trolig ikke vært så mange mennesker, oppvokst i den kristne kulturkrets, som hadde søkt etter visdom og sannhet i Østens ulike mystiske retninger og andre steder.

Kvinner i dominikanerordenens historie?

I dominikanernes kloster Santa Sabina i Roma finnes det et vakkert

maleri. Det fremstiller jomfru Maria som beskytter St. Dominikus' orden under sin vide kappe. Ser man imidlertid nærmere etter, vil man kanskje undres over at det blant alle dominikanerne ikke finnes én eneste kvinne! For ordenens kvinner vil dette, naturlig nok, oppleves noe støtende. Likevel er dette en utmerket illustrasjon av det som dessverre er blitt søstrenes lodd i historisk sammenheng. De er blitt helt usynlige – nesten. Ordenens historie er preget av menn. Den er skrevet av menn, om menn og for menn. Det betyr imidlertid ikke at det ikke opp gjennom tidene har eksistert ordensmedlemmer blant kvinnene som har hatt stor betydning for ordenen såvel i sin samtid som i ettertid. De finnes – om man bare leter godt nok.

Helt fra ordenens spede begyn-

nelse har kvinnene spilt en viktig rolle – også når det gjelder forkynnelsen! I kretsen rundt Dominikus selv fantes det flere kvinner, og i Prouille virket disse sammen med Dominikus på hans prekenvandringene i årene 1206–1210. De dannede en slags gjeng av forkynnere, og kalte seg «Jesu Kristi forkynnelser».

Blant alle de kvinnene som opp gjennom historien har brukt forkynnelsen i samsvar med St. Dominikus' ånd, er nok Katarina Benincasa den som er mest kjent i ettertid. «Gjennom Katarina kommer hele Dominikus' sjel til uttrykk,» er det blitt sagt.

Den 4. oktober 1970 ble Katarina offisielt erklært som «kirkelærer» av pave Paul VI. Også en annen betydningsfull kvinne ble samtidig hedret med samme tittel – den spanske karmelittnonne og klosterreformatoren Theresa av Avila (1515–1582). Disse er de første og – foreløpig – de eneste kvinner som har fått denne ærestittel blant mer enn tretti menn!

Katarina Benincasa: liv og virke

Katarina kom til verden i Siena som tvilling den 25. mars 1347. Tvillingsøsteren døde imidlertid etter kort tid. Året etter ble det født enda et barn i familien, og Katarina var nå den nest yngste av 25 søsken. Da hun var 18 år, ble det klart for henne at hun hadde kall til å tre inn i «St. Dominikus 3. orden av botssøstre», som legdominikanernes offisielle navn var den gang. Botssøstrene besto av en gruppe eldre kvinner, kanskje enker, som bodde i sine egne hjem og utførte

Pave-attentatet igjen på dagsordenen
Ti år etter attentatet mot pave Johannes Paul II kommer det nå en formell diplomatisk henvendelse fra to jurister i Roma om å få adgang til det bulgarske hemmelige politisk arkiv. Den bulgarske presidenten ga nylig en privat kommisjon adgang til disse arkivene i den tidligere sovjetiske satellittstaten. Bakgrunnen for henvendelsen er mistanken om at KGB stod bak mordforsøket på paven den 13. mai 1981 — noe mannen som utførte det, tyrkeren Ali Agca,

selv har hevdet. En undersøkelse i 1986 fant at det ikke var «tilstrekkelig bevis» for å koble saken til Sovjet og KGB. Attentatet skjedde på et tidspunkt da det var store uroligheter i pavens hjemland Polen.

De to juristene forfølger også et annet spor som leder til en annen tyrker, som de mener er Agcas medskyldige. Vedkommende skal for tiden være fengslet i Frankrike i en narkotikasak. Han har hittil nektet å snakke med de to. CATHOLIC HERALD

Om dobbeltmoral og dårlig samvittighet

«Dobbelmoralen er sterk hos de fleste nordmenn,» sa Dag Hareide nylig til Nordpress. «Vi bekymrer oss for miljøet, men kjører bil like mye som før. Men det er bedre med dobbeltmoral enn ingen moral. En dårlig samvittighet er i det minste en samvittighet.»

og kirkelærer

13

ulike former for barmhjertighetsarbeid blant syke og fattige i byen. I Siena ble de kalt «Mantellatene», fordi de bar sorte kapper over ordensdraktene sine. Av faren fikk Katarina et lite rom over familiens kjøkken, og her levde hun en nesten totalt isolert tilværelse som eneboer. Men etter tre år følte hun at Gud kalte henne til et aktivt liv i nestekjærlighetens tjeneste. Katarinas aktive, offentlige liv var på mange måter en videreføring av hennes kontemplative liv i hjemmet. I sitt indre bevarte hun alltid sin private «celle» hvor hun kunne trekke seg tilbake i bønn, uavhengig av stormene og tumultene rundt henne.

Hun besøkte fattige medbringerde mat og klær, hun pleiet syke på hospitalene i Siena (det var faktisk flere hospitaler der på den tiden), og hun trøstet fanger og dødsdømte i fengslene. I landområdene rundt Siena, og leilighetsvis i Sør-Frankrike, vandret hun omkring og forkynte etter Dominikus' eksempel. Hun talte om Guds kjærlighet, men også om all den synd hun så rundt seg, særlig i kirken. Hennes politiske engasjement dreiet seg om korstog, fred, presteskapets og klostrenes reform og pavens tilbakevending fra Avignon til Roma. Det siste lyktes henne i 1377.

Katarina etterlot seg utallige skrifter av forskjellige slag. Mye er tapt, men likevel er det bevart ca. 400 brev og et tyvetalls bøtner, i tillegg til «Dialogen», hennes teologiske testament. «Dialogen» er formet som en samtale mellom Vårherre og henne selv. Den omhandler forhold i kirken og i verden, henne

Katarina av Siena. Freske av Andrea di Vanni fra 1379 på en søyle i dominikanerkirken i Siena, eneste samtidige portrett; liljen, renhetens symbol, er malt til senere.

selv og en eller annen ulykkelig bekjent, og den omhandler forsynets innvirkning på menneskenes liv.

Katarina lærte å lese først etter at hun var voksen, og det tok enda lengre tid før hun også kunne skrive. Hovedkilden for hennes teologi er først og fremst Skriften. Hun anvender skriftsteder både titt og

ofte, men vet åpenbart ikke akkurat hvor de hører hjemme i Bibelen. De teologiske kunnskaper hun forøvrig gjør bruk av, må man anta hun har plukket opp i forskjellige liturgiske sammenhenger og i de mange samtaler hun førte med leg og særlig lærd. Selv hevdet hun at det først og fremst var Kristus selv som var hennes læremester, og det er ingen tvil om at det i hennes samtid var mange som mente at Den Hellige Ånd talte gjennom henne på en spesiell måte.

Katarina sparte seg aldri, og etter et lengre sykeleie døde hun i 1380, bare 33 år gammel.

Katarinas teologi

Katarinas teologi er i første rekke preget av at den er formet ut fra et praktisk siktemål. Utgangspunktet er hennes egne religiøse erfaringer. Her dreier det seg ikke om dyktig manipulering av tillærte teologiske spissfindigheter. Kunnskap for kunnskapens egen skyld, til bruk for lærd ordkløveri, var for Katarina fullstendig meningsløst. Hennes hovedanliggende var å hjelpe mennesker til å finne sin vei til Gud. Teologisk refleksjon har sin berettigelse i den grad den nærer menneskenes intellekt og følelsesliv, slik at de gjennom tro, håp og kjærlighet kan nå fram til det evige liv.

Veien til Gud er, ifølge Katarina, en konstant levet dynamikk mellom kunnskap om Gud og Guds kjærlighet til mennesket. Kunnskap om Gud tilegnes idet Den Hellige Ånd leder mennesket til «dybdene i Gud» (1. Kor. 2). Det dreier seg her om en kunnskap som mennesket som *helhet* erkjenner. Såvel intel-

Bare Bibelen gir Europa et felles verdigrunnlag

EF-organer og andre felles-europeiske samarbeidsorganer kan ikke skyve verdidebatten foran seg stort lenger. Et stadig tettere samarbeid over landegrensene kan i lengden ikke fungere bare på grunnlag av felles økonomiske interesser. Det blir nødvendig å avklare det felles verdigrunnlag som landene i Europa har å falle tilbake på. Derfor tror jeg Bibelen vil få en ny renessanse i Europa. Det er Bibelen som

gir Europa et felles verdigrunnlag.

Det sier generalsekretær Ole Chr. Kvarme i Det Norske Bibelselskap. Han deltok nylig i en konferanse i Eisenach, Tyskland, om bibelmisjonsarbeidet i Europa og Midt-Østen. Konferansen, som ble arrangert av De Forente Bibelselskaper, besluttet å ta kontakt med Europaparlamentet for å tilby bibelselskapenes assistanse i en kommende verdidebatt om det som forener de europeiske land.

Abortstrid i Spania

De spanske biskoper går hardt ut mot de spanske myndigheter som overveier å lempe på landets strenge abortlover, i første omgang gjelder det straffen for den som utfører abort. Hjelpeskirken av Madrid sier at en evt. godtagelse av abort er ensbetydende med å godta «nazistenes folke-mord i utryddelseleirene.» Den spanske sosialminister på sin side sier at «dersom kirken truer med ekskommunikasjon for abort, må biskopen ekskommunisere tusenvis av kvinner.» Ifølge meningsmålinger er

14

lektet som den følelsesmessige dimensjon i mennesket opplyses av troen, og denne erkjennelsen, denne bevissthet om Gud inne i oss, er rotfestet i kjærlighet.

Tomhet og fylde

Gud er kilden av levende vann i dypet av vår væren. Han er «den som er» i dypeste eksistensielle forstand. Alt som er skapt, har tatt sin væren fra ham. Utgangspunktet for sann og ekte Gudserkjennelse er, ifølge Katarina, det eksistensielle spørsmål: «Hvem er jeg?». Det er ikke, som man kanskje skulle tro: «Hvem er Gud?». Her er det riktignok en sluttet sammenheng, men det er viktig at spørsmålene stilles i den korrekte rekkefølge, at man beveger seg fra antropologien til teologien, og ikke omvendt. Om man virkelig, ærlig og oppriktig, søker sannheten om menneskets mening og mål i tilværelsen, vil man finne at svaret på utgangsspørsmålet er identisk med den menneskelige tilstand. På den måten ledes mennesket til erkjennelse om hva det vil si å være skapning. Man vil forstå at årsaken til ens eksistens umulig kan ligge i skapningen selv, som av natur er meget sårbar og svak. I «Dialogen» sier Gud til Katarina: «Jeg er den som er, du er den som ikke er.»

Denne erkjennelse om at Gud er «væren» og mennesket «ikke-væren», er selve forutsetningen, sier Katarina, for at mennesket skal bli i stand til å åpne seg for Guds virke, slik at det kan fylle sin «ikke-væren» med Guds «væren». På den måten forener Gud mennesket med seg selv og fører det inn i «det evi-

ge liv», som slik begynner allerede i vår jordiske tilværelse.

Mennesket har selv ansvar for hvordan det innretter sitt liv. Katarina formulerer det slik: «Livet er en ferd mot døden. For en kristen, derimot, er det en ferd mot livet. Man må imidlertid dø for seg selv, om man skal kunne leve for Gud. For lever man kun for seg selv, så er man død for Gud.» Døden er den viktigste begivenhet som minner oss om vår intethet. Selverkjennelse leder til Gudserkjennelse fordi mennesket, når det innser sin «intethet», vil vende seg mot kilden for det som det tross alt likevel er og har i egenskap av å være et levende vesen. Og ved å vende seg mot Gud, vil det få enda større erkjennelse om hvem det selv er. Kunnskapen om selvet i Gud og kunnskapen om Gud i selvet er, i dypeste forstand, den samme kunnskap. «Gud er et speil hvor vi ser oss selv, et mildt speil,» sier Katarina. Vi kan bruke Gud som speil, fordi vi er skapt i hans bilde, og det er nettopp dette som gir oss vår grenseløse verdighet. Det er også dette som gir oss bevisstheten om vår guddommelige skjønnhet. Det som er vakkert ved mennesket, er dets deltagelse i Guds evige skjønnhet. Når vi betrakter Guds skjønnhet, ser vi også skjønnheten hos oss selv og hos våre medskapninger. I «Dialogen» sier Gud til Katarina: «Jeg plukker alltid rosen blant dine torner.»

Erkjennelsen av vår intethet har også en moralsk side, den innebærer nemlig forståelsen av oss selv som uforbederlige syndere. Synden gjør oss mindre. Hvis vi elsker

synd, blir vi stadig mer til «intet». Guds plan lar seg ikke realisere gjennom synd, derfor er synden menneskets største ulykke. Gjennom synd glemmer vi vår guddommelige verdighet, og vår skjønnhet mister sin glans. Når man retter blikket mot Gud, vil man se og føle sin synd. Smertene ved å erkjenne konsekvensene av synden er den største lidelse som finnes. Synd er pervertert selvkjærlighet, vi elsker oss selv utenfor Guds plan. Man gjør selvet til senter for tilværelsen, og det er denne form for selv-kjærlighet som forgifter hele verden, som er årsaken til alt det onde mennesker gjør mot hverandre. Kjærligheten er pervers når vi elsker det onde i den overbevisning at det er det gode.

Nåde – en egenskap ved Gud

Men også i dette mørke stykket av Katarinas teologi som omhandler synden, vinner hennes ukuelige optimisme over de dystre utsikter. I «Dialogen» sier Gud til henne: «Se på dine synder i lyset fra min nåde.» Når vi angre, blir vi straks tilgitt. Når vi kjenner vår synd, da kjenner vi også Guds nåde. Og bare når vi kjenner Guds nåde, forstår vi vår synd og samtidig at vi er tilgitt. Nåden er nemlig en egenskap ved Gud. Det er nåden som gjør Gud til Gud, sier Katarina. Dette kan vi f.eks. lese ut fra det faktum at han har skapt oss, siden det jo ikke finnes en mer elendig tilstand enn det å ikke være til, ifølge Katarina. Selve forløsningsverket er nettopp Guds nåde i aksjon. Den største menneskelige tragedie er det å ikke

70 prosent av den spanske befolkning for en lemping på abortlovgivningen, mens kirken hevder at det bare dreier seg om et mindretall. Kvinnegrupper rundt om i landet anklager kirken for dens «middelalderse synspunkter», og for å ta opp saker som angår moral uten samtidig å ta opp de sosiale og psykologiske sider ved en sak som angår kvinner. «Kloke koner», «aborteiser» til utlandet og den helsemessige risiko ved aborter utført av ukyndige leger er hittil ikke blitt tatt opp i åpen dialog.

CATHOLIC HERALD

Uoppgjort engelsk justismord

Den irske primas, erkebiskop Cahal Daly, har på nytt oppfordret den britiske regjering til å frikjenne «The Maguire Seven» — en irsk familie, bosatt i London, som i 1975 ble dømt for å drive en «bombefabrikk». Anne Maguire ble dømt til 14 års fengsel, mens hennes 13 år gamle sønn Patrick sonet i tre år. De rettslige bevis man dengang dømte ut fra, er nå blitt grundig diskreditert, bl.a. i forbindelse med løslatelsen for en tid siden av «The Guildford Four», også uskyldig dømte

irlendere. I forbindelse med frikjennelsen nylig av «The Birmingham six» — også de uskyldig fengslet i en årrekke — sa innenriksminister Kenneth Baker at man stod overfor tre tilfeller av justismord, og man regnet med at nr. tre nettopp var «The Maguire Seven», men hittil er intet skjedd i saken. Erkebiskop Daly sier han «håper inderlig» at familien Maguire samt Giuseppe Conlon, «som også var uskyldig, og som døde i fengslet», må bli renvasket.

CATHOLIC HERALD

Også i norsk kirkekunst finner vi St. Katarina; her sammen med St. Egidius på døren til alterskapet i Vevring kirke.

tro på Guds nåde, som er større enn all verdens synd.

«Kjærligheten er det stoff sjelen er laget av»

Å erkjenne hvem man er og elske, det er grunnlaget for den åndelige fornyelse hvor Gud, og ikke en

selv, er sentrum for universet. Jo dypere den sanne selverkjennelse går, desto mer vil man også erkjenne Gud som kilden til all kjærlighet. Mennesket er født til å elske. Det er dette som er selve substansen i det kristne liv. «Den som ikke kjenner seg selv, han kan ikke kjen-

ne Gud, og kjenner han ikke Gud, så kan han ikke elske.» sier Katarina et sted. Det er altså helt nødvendig for mennesket å kjenne Gud fordi det må elske. «Kjærligheten er det stoff sjelen er laget av.» sier hun, derfor kan mennesket ikke leve uten kjærlighet. Hele skaperverket er blitt til av kjærlighet, for kjærlighet og til kjærlighet.

Selverkjennelse fører oss til sannheten og utvikler kjærligheten i oss. Det er ethvert menneskes kall å være levende vitnesbyrd om Guds kjærlighet. Katarina skiller her mellom to former for kjærlighet. De kan stå i absolutt motsetning til hverandre, men de kan også forenes. Kjærligheten til «seg selv», i den forstand at man er seg selv nok, skiller mennesket fra Gud og fra menneskets neste. Kjærlighet til Gud, derimot, forener mennesket med både Gud og nesten. Motsetningen i det å elske seg selv og elske Gud forsvinner når man tar sitt utgangspunkt i Gud. Når kjærligheten rettes mot Gud, vil man gjennom kjærlighetens forening med Gud også elske seg selv. Og etter som man har mottatt sitt liv som gave fra Gud, gjør man rett i å elske det.

I den grad man forstår kjærlighetens mysterium, vil man også få en stadig dypere innsikt i mange av de ting som skjer i verden. Også lidelsen, som i seg selv er meningsløs, har sin mening når man ser den innenfor sammenhengen i den virkelighet, hvis eneste mål det er å føre skapningen tilbake til Skaperen. I denne bevegelsen forvandles «tomhet» til «fylde», «ikkeværen» til «væren» og menneskelighet til

Et pastoralteam er utnevnt for St. Pauls Menighet i Bergen, heter det i en melding fra Oslo Katolsk Bispedømme. Teamet tiltrår sine funksjoner den 1. september og består av p. Iruthayanathan Pethuruppilai OMI (moderator), p. Hoang Vinh, p. Rolf Bowitz, diakon Gunnar Wicklund-Hansen og menighetssekretær Malgorzata Alesxandrowicz. «Andre personer kan trekkes inn der det er ønskelig eller formålstjenlig», heter det i meldingen. Utnevnelsen gjelder foreløbig for ett år.

Fra undergrunnsprest til «statlig» biskop

En kinesisk undergrunnsprest, som tilhører den Roma-tro del av landets katolske kirke, og som har sittet i kommunistenes fengsel i 27 år, er valgt til biskop av Fuzhon; det er den statlig anerkjente (og kontrollerte) «patriotiske» katolske kirke som har valgt ham. Den 72-årige Johannes Cheng Chung sier at han ikke har noe annet valg

enn å akseptere stillingen «for å bevare kirkens nåde».

Man vil ikke søke Roma om godkjenning av valget da den patriotiske kirke ikke anerkjenner pavens autoritet. Det hører med til historien at den nye biskopens navn allerede fra før er å finne i Vatikanets årbok «Annuario Pontificio».

CATHOLIC HERALD

guddommelighet. Dette muliggjøres kun gjennom Guds kjærlighet, som er den sterkeste kraft i hele universet. «Det var ikke nagler som holdt Kristus fast til korset,» pleidede Katarina å fortelle sine disipler, «det var Guds kjærlighet.»

Kristus har vist oss at seier over det onde bare kan skje gjennom kjærlighet. Synden er resultatet av det ondes eksistens, men Guds kjærlighet er større enn all verdens synd. Den verste synd er å lukke seg for Guds livgivende kjærlighet og således forbli i sin «ikke-væren».

Nestekjærlighet

Kjærligheten er imidlertid ingen privatsak mellom Gud og det enkelte mennesket. For at den skal bli til noe mer enn en oppløftet sinnstemning, må den deles med andre og bli til noe konkret. I motsatt fall perverteres den og forsvinner. De gaver og innsikter et menneske får gjennom sitt åndelige liv, må derfor formidles videre til andre i ord og/eller gjerning. På den måten kommer Guds kjærlighet konkret til uttrykk gjennom nestekjærligheten. Katarina opplevet at Kristus sa til henne: «Kjærligheten til din neste skal gjøre foreningen mellom oss enda mer fullstendig. Du vet jo at mitt kjærlighetsbud er dobbelt; du skal elske meg, og du skal elske din neste. Jeg vil at du skal oppfylle disse to bud, slik at du ikke bare har ett ben å gå på, men to. Og slik at du har to vinger å fly med til himmelen; den ene for Gud og den andre for menneskene.»

Ifølge Katarinas lære om den mellommenneskelige kjærlighet er

det visse kriterier som må oppfylles for at det skal dreie seg om virkelig Kristusinspirert nestekjærlighet. For det første må kjærligheten gis i full frihet. Den kjærlighet man selv har mottatt fra Gud, den må man villig og uten reservasjoner øse av til beste for sine medmennesker. Katarina yndet i denne sammenheng å bruke et bilde for å illustrere hvordan man trygt kunne gi så meget man orket uten frykt for å gå tom. Man forestiller seg at man står i en fontene under rennende vann. I hånden holder man et kar som stadig fylles på ny ettersom man øser ut innholdet til dem som står rundt. Hvis man passer på å holde karet under vannstrålen hele tiden, vil det alltid fylles på ny, og man vil alltid ha mer å gi. Slik er det også med Guds kjærlighet. Man behøver ikke noe vederlag for det man gir, fordi man stadig får overflod av det man trenger fra Gud. Når man elsker uten å vente gjengjeld, vil man oppleve en helt spesiell fred og frihet, sier Katarina.

En annen karakteristisk side ved nestekjærligheten er at den virker til forening. Når man elsker et annet menneske, blir man ett med dette mennesket. Det gjelder å komme så nær hverandre som mulig, å holde seg tett sammen under fontenen av Guds kjærlighet. Side om side står vi og erkjenner at vi er svake og sårbare, og at vi trenger hverandre. I bunn og grunn, sier Katarina, er vi alle én sjel – Guds sjel!

For det tredje skal vi elske hverandre uten å dømme. Dømmesyke finnes – i større eller mindre grad – hos alle mennesker. Katarina kalte

den «et slags menneskelig instinkt» og «en snare, lagt ut av djevelen.» «Overlat dommen til meg,» sier Vårherre til henne i «Dialogen», «det eneste du trenger, er medfølelse og barmhjertighet.» Når man er forenet med et annet menneske i kjærlighet, vil man også bedre forstå dette menneskets grunner til å handle som det gjør. Og fordi man tross alt ikke kan vite alt om et annet menneske, er sannsynligheten ganske stor for at vi, i vår blindhet, vil dømme på gale premisser om vi forsøker å sette oss i Guds sted.

En fjerde kvalitet ved nestekjærligheten er at den skal være en kilde til liv. Når vi tjener våre medmennesker i nestekjærlighet, vil vår kjærlighet bringe liv til disse menneskene. Et menneske som vet seg elsket, blir i stand til å tro på seg selv og føle at det er verdt noe for andre. Kjærligheten åpner mennesket for livet rundt det og for Gud, som er kilden til alt liv.

Å elske sin neste er faktisk selve pantet på det evige liv, sier Katarina. Jo mer man går inn i kjærligheten, desto mer erkjenner man av det guddommelige i alt det skapte. Og jo mer man erkjenner, desto mer elsker man livet.

Kjærligheten bærer sjelen og forener den med Gud og med nesten.

Halvparten av verdens 15 millioner flyktninger er barn

Over halvparten av de rundt 15 millioner flyktninger i verden er barn, hevder Kirkenes Verdensråd i en rapport Kommissjonen for felleskirkelig hjelp har utarbeidet.

Flyktningebarnas situasjon er helt avhengig av situasjonen i vertslandet. I de beste tilfellene forblir barna sammen med sine foreldre og starter en ny tilværelse sammen med dem. — Men alt for ofte er sårene etter vold og flukt svært dype. Dette

betyr smerte og usikkerhet omkring barnas fremtid, heter det i rapporten.

Rapporten har mange enkelt-opplysninger som er fjernt fra den virkelighet vi selv ser på TV. Blant annet forteller rapporten om 200.000 barnesoldater i verden; dette til tross for internasjonale uttalelser, vedtak og konvensjoner. I Kampuchea tvinges blant annet gutter helt ned i 14 års alderen til militærtjeneste. Men tragedielisten er meget lang.

I en annen rapport som Det katolske

barnebyrå har laget, heter det at de største problemene for flyktningebarn kommer i voksen alder. Fravær av leker, trygge lekeplasser og ikke minst gode voksenmodeller å identifisere seg med preger mange av disse.

På den annen side representerer flyktningebarn et håp når de kan få utdannelse og trygg oppvekst i eksil. Når situasjonen i hjemlandet endres, kan disse barna i voksen alder være viktige i gjenoppbyggingen av den nasjonen de forlot som barn. NØP

Guatemala – enkenes land

17

Det er stadig borgerkrig i Guatemala, men roligere nå enn i årene 1980-84. Da ble titusener drept, mest menn. Guatemala ble enkenes land. Men mange barn mistet begge foreldrene. Det var slik idéen dukket opp, forteller Kirkens Nødhjelp: Vi lager en landsby hvor enker kan få bolig og jord mot å ta til seg 4-7 barn.

Enkelandsbyen er en del av Kirkens Nødhjelps meget omfattende prosjekt i San Martin-distriktet i Guatemala. Landsbyen har ikke vært noe dyrt prosjekt, men med betydelig egeninnsats har 48 enker og deres utvidede barneflokker fått anledning til å skape seg en sikker framtid.

Maya-indianernes etterkommere i Guatemala holder på sin kultur og sin husflid. Litt penger kan en indianerkvinne skaffe seg ved å selge vevnader på markedet i San Martin. Jentene lærer seg å veve fra de er 8-10 år gamle. Alle barna i Enke-

Både Kirkens Nødhjelp og Nordisk Katolsk Utviklingshjelp driver kvinneverretted bistand i det herjede Guatemala.

landsbyen går på skole. Men etter skoletid kan de delta i landsbyens lysestøping eller såpekoking, begge deler til salgs for å skaffe kontanter. Hvert hus har fått 100 kvadratmeter grønnsak-hage, som krever sitt, og

de går sammen om felles kaffefarm og mais-åker.

Også Nordisk Katolsk Utviklingshjelp, samordningsorganet for fasteaksjonene i de nordiske land, er engasjert på kvinnenens side i Guatemala: En del av pengene fra årets fasteaksjon, som Caritas Norge hadde hånd om her hjemme, skal gå til et prosjekt som tar sikte på å undervise både bofaste kvinner og flyktninger i lesing og skiving — «kunster» som er en forutsetning for å kunne bedre sine egne kår og dermed samfunnet generelt.

Det er den lokale Caritas-organisasjonen i Japala som sammen med biskopen og lokalbefolkningen driver prosjektet, og våre fastepenger gir hårdt tiltrengt kapital. Prosjektet skal strekke seg over tre år og omfatter også emner som ernæring og helse — ut fra den erfaring at opplysning til én kvinner om slike ting, kommer en hel familie til gode!

Ny vår for Caritas Norge

Caritas Norge, vår katolske hjelpeorganisasjon som har vært i aksjon siden 1964, ble nylig omorganisert idet man, i tillegg til det ansvarshavende styret, har fått en generalforsamling - der alle landets menigheter har stemmerett - som "retningsgivende organ". Tanken bak denne nye form er at kontakten med grasrota er viktig, både når man tenker motivasjon og i forbindelse med den nye satsing på innenlandsarbeid som Caritas nå legger opp til. Og rundt midten av april i år fant den første generalforsamling sted på Mariaholm -

i en optimistisk og glad atmosfære, ikke minst fordi Caritas, som har hatt en del motvind i de siste årene, kunne legge frem et oppmuntrende regnskap for 1990: tallet på givere har økt med 20% i året som gikk, og antall bidrag med 45 %. Man har klart å kutte ned på kostnadsnivået i forhold til tidligere år, uten at dette har gått ut over aktiviteten eller det faglige nivå. Fjorårets regnskap viser et overskudd på ca. 500.000, og man er i ferd med å bygge opp et reservefond.

Caritas' bistandsarbeid er blitt styrket de siste årene, man satser bl.a. på geografisk konsentrasjon og vektlegging av enkelte områder. Et nærmere samar-

beid med andre vestlige Caritas-organisasjoner gjør det lettere å få oversikt over mulige prosjekter. Stiftelsen har et godt samarbeid med Norad og UD, det kom klart frem i det foredrag som Eldny Bredde, leder for Norads avdeling for private hjelpeorganisasjoner, holdt på Mariaholm om nettopp dette forholdet og om norsk utviklingshjelp generelt.

I 1990 gjenopptok Caritas sitt innenlandsarbeid, og en av hovedsakene på dagsordenen var Caritas' muligheter for å støtte menighetene i det karitative og sosiale arbeid som allerede finnes, og utvikle nye veier, opptre som idébank.

Kirker ber om internasjonale freds-styrker til Sør-Afrika

For di regjeringen ikke makter å kontrollere voldsbruken i Sør-Afrika, ber Alliansen av reformerte kirker i Det sørlige Afrika (SAARC) om at en internasjonal fredsstyrke inviteres til å patruljere i de mest urolige områdene i den avviklende apartheidstaten. Dette er den eneste måten man kan sikre et ikke-voldsmiljø som muliggjør politiske forhandlinger, mener SAARC.

Og SAARC vet hva de snakker om; de reformerte kirkene i regionen sto lenge

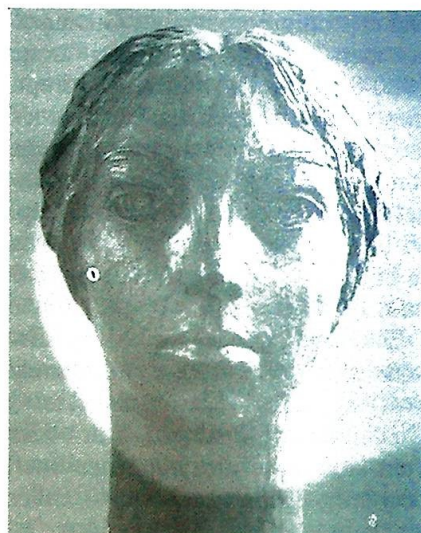
splittet i synet på apartheid. Mens pastor Boesak ble arrestert for sitt engasjement mot apartheidregimet, forsvarte andre deler av kirke-alliansen apartheid med sitater fra Bibelen. Men i fjor tok pro-apartheidfraksjonen et oppgjør med seg selv, og erkjenner nå at de ikke sto frem med profetisk kritikk av apartheidsystemet. – Slik alle andre kirker har gjort. Et samstemt SAARC mener nå at bare en stat fundert på prinsippet om «en mann – en stemme» kan aksepteres ut fra et kristent ståsted

NØP

Den enes død – den annens løssalg!

«Det moralske forfall har neppe utviklet seg så eksplosivt som de mange mediaoppslag gir inntrykk av,» sa biskop Per Lønning nylig til Dagens Næringsliv. «Formodentlig var overskriftene i 1985 litt for små, mens oppslagene nå er litt for store. Inntrykket av økokrim-økning, tiltagende trygdemisbruk, svart arbeid og arbeidskøft skyldes nok i noen grad skjerpet mediaoppmerksomhet, den enes død den annens løssalg.

Snart er Sigrid Undset igjen å finne der hun gikk og drømte som ung: Den 12. juni avdukes Kjersti Goksøyr's Undset-skulptur i Stensparken i Oslo. Med Blåsen i ryggen - dette rare, lille fjellet midt i byen - står hun og ser utover by og fjord. "Og innover i menneskehjertet," sier Kjersti, som drømmer om en liten blomstereng ved sokkelens fot. Eller helst en fjellhave med gymnadenia i?

Sigrid Undset i bronse - i Kjersti Goksøyr's utførelse.

Det var i 1988 Sigrid Undset kom for fullt inn i Kjersti Goksøyr's liv. Da vant hun en lukket konkurranse - utlyst av kommune og bydelsutvalg - om en statue av den berømte Christiania-piken. Mange mener det er på tide hun får sin faste plass i hjembyen! Lillehammer, dit hun flyttet som godt voksen, har hatt sin, statue, utført av Josef Grimeland, siden 1983, hundreåret for

hennes fødsel.

- Hva jeg visste om Sigrid Undset før jeg gikk i gang med utkastet? Ikke overvettes mye, vedgår Kjersti Goksøyr. - Jeg hadde lest Kristin Lavransdatter som ung - som alle andre! Og jeg husker jeg skjønnte at hun hadde enorm menneskekunnskap og en sjelden evne til å organisere sitt stoff. Da jeg for alvor gikk i gang, prøvde jeg på alle måter å få kontakt med henne, følte jeg måtte vite så mye som mulig om henne. Jeg leste vilt av og om henne, bladde meg gjennom billedmaterialet på Universitetsbiblioteket, tok selvsagt for meg hennes manns, Anders Svarstads, malerier. Han har forresten fremstilt henne litt for søt, synes jeg, om det er tillatt å si slikt . . .

- Mannen som maler sin elskede?

- Det er nok noe der, ja. Jeg er mer opptatt av styrken, men også av det jeg ser som ensomheten i henne. Hun er ikke lett å komme innpå! Samtaler med velvillige slektninger ga nærhet til henne som menneske, og det var til stor hjelp. De støttet meg også varmt i min lille kamp for å få statuen plassert i selve Stensparken, og ikke nederst i

Stensgaten som opprinnelig planlagt. Riktignok har Sigrid Undset skrevet så det både skjærer og varmer om denne gaten hun engang bodde i, men hun hører ikke hjemme i dagens parkeringskaos.

-Var det vanskelig å sortere de mange inntrykk og bilder?

- Egentlig ikke. Men jeg måtte etterhvert bestemme meg for hva jeg var ute etter. Jeg ønsket jo å lage noe som rommet alt, hele henne. Portrettlikhet er viktig, men samtidig skal man synliggjøre hele mennesket.

- Og du valgte å gjøre det i sten?

- Ja, det ble til det - skjønt jeg liker fremdeles godt bronsehudet jeg laget som en del av konkurranseutkastet. Men jeg trodde jeg ville gjøre det best i sten og fikk klart lys for det - etter at jeg hadde laget et hode i sten og et utkast av 'hele 'Sigrid' i halvstørrelse. Det ble mye forarbeid, men det var nyttig. Du

"Glad for at nettopp Sigrid Undset er mitt første offentlige portrettoppdrag," sier Kjersti Goksøyr.

Ikke så dum som mediefolk tror!

«I Akersgaten og på Marienlyst leser man ikke bøker lenger, og derfor tror journalister at ingen andre gjør det heller.» Det er utenriksredaktør Jahn Otto Johansen som uttaler dette til Aftenposten: «Den store befolkning er ikke så dum som mediefolk tror – det finnes mye klokskap der ute.»

Så mye vi ikke vet!

Sjelden har vel en tv-serie fått en så klar – og berettiget – respons som naturprogrammene «Kampen for tilværelsen». I tillegg til faktiske opplysninger ga programmene atskillig stoff til ettertanke. Vi siterer Turid Larsen i Arbeiderbladet:

Så mye vi ikke vet! Om de mange, fine

trådene som binder dyr, natur og mennesker sammen i det store nettverket som heter «livet på jorda». Man blir nesten litt sørgmodig over all denne innsikt i naturens fin-mekanikk og samspill. Og over at man selv tilhører den brautende og trampende menneskeslekta!

ensomhet

skal vite hva du gjør, før du hugger løs! Likevel var jeg ganske skjelven da jeg stod der med den store stenblokken. . . Jeg har arbeidet i mange slags materialer, men tre og sten ligger mitt hjerte nærmest. Sten er et slikt ryddig materiale, virker hardt, men er så følsomt. Mer spennende enn bronse, synes jeg, lettere å abstrahere i sten, få frem essenser. Det skal ofte så lite til, en antydning bare og så mye kommer frem. . .

Man aner hva hun mener. Hennes Sigrid har et lite kors svakt risset i halsgropen, man gjenkjenner blondkraven, aner pynten nederst på ermene på en kjole som sitter som et stramt vern om den høyreiste skikkelsen. Store, vart rissede øyne i et åpent og sårbart ansikt. Hende- ne en anelse vridd - skal man våge å strekke dem frem? Rakrygget så det lyser, lener hun seg forover, som om hun skal til å gå, men vi ser ikke om foten er løftet en anelse under kjolen. Skjørtekanten forsvinner i stenen hun stiger opp av. Hun er både ungprikeaktig og moden kvinne, er både Jennys og Kristins dikter.

- Jeg føler at hun er ensom, men sterk. Hun står der, helt enkel og bestemt, men også ubeskyttet, lyttende. Jeg slet fælt med hodes- tillingen - men da jeg fikk henne til å snu hodet litt og vri det en anelse oppover, da hadde jeg henne! smiler Kjersti. Som er svært glad over at hun fikk akkurat dette oppdraget, som er hennes første offentlige portrettoppdrag. Glad fordi det dreier en kunstner man ikke blir ferdig med, og spesielt glad fordi det er en kvinne.

«Rakrygget så det lyser» - er utkastet til 'Sigrid i Stensparken'.

- Det har betydd mye for meg underveis. Har tenkt på hvordan hun må ha slitt, som familiemenneske og kunstner. Som da hun kom hjem fra Italia med lite spe-

barn og flyttet inn i gammelt, tungvint hus utenfor byen sammen med Svarstad og hans tre barn fra første ekteskap. Jeg synes liksom jeg kjenner meg igjen i mangt av det hun slet med, sier Kjersti, mangelbarnsmor som begynte sin kunstnerbane med barneflokkene rundt seg. - Men som hun fikk det til som kunstner, Sigrid Undset, midt oppi familielivet. Hun gikk nok farlig mye på overtid! Samtidig er det jo menneskene som er den store inspirasjonen. . .

Også Kjersti Goksøyr har fått det til. Merittlisten - et ord hun liker like dårlig som merkelapper og båser, hva enten det gjelder kunst eller mennesker! - begynner å bli lang. Og på dagsordenen fremover, når siste finpussen av Sigrid er over, står et stenrelieff til Luftvern- høyskolen i Stavem og en statue til den nye videregående skolen i Sarpsborg samt separatutstilling i Kunstnerforbundet på vårparten neste år.

- Hva jeg søker i kunsten? Innerst inne er det vel seg selv man søker, også der? Finne frem til er slags felles punkt, svar på det evige spørsmål om hva mennesket er, og det mer nære hvem jeg selv er. Jeg oppdaget mye av meg selv mens jeg lette etter Sigrid Undset.

- Som tittet deg over skulderen underveis?

- Ikke helt fritt for det, nei! Og hun var på mange måter ingen nådig dame. Men det var vel nettopp fordi hun stilte så store krav til seg selv. Det er det jeg har følt som et slags pust i nakken - et krav om å yde, få til noe som kunne være henne verdig. UKJ

Hardt ut mot rocken

Det er ikke bare her hjemme at rockemusikken har vært i søkelyset (cf. oppslag i *Vårt Land* for en tid siden om satanisk heavy-rock). Også i Vatikanet har man ørene åpne, og etter å ha lyttet i uker og måneder til musikk og tekster av bl.a. både Beatles og Rolling Stones og mer «heavy» saker, har en Vatikan-ansatt — ifølge *Catholic Herald's* Roma-korrespondent — kommet med sin dom: Dette er «lyd-porno-grafi» og «klar invitt til forbrytelser eller

selvmord». Det er på tide at kirken, politikerne og myndighetene blir klar over de farer rocken innebærer; den økende ungdomskriminaliteten er én av rockens virkninger, skriver teologen Mgr. Corrado i sin bok «Djevledyrking og satanisk rock», som han har dedisert til Gud og familien. «Dette er sanger som bedriver PR for Lucifer», og «selv de korte slagord, som det oftest dreier seg om i disse tekstene, siger ned i det underbevisste», hevder han.

På Corrados «index» finner man bl.a. Mick Jagger og Beatles og den engelske heavy-gruppa Zeppelin. I Nord-Italia er det dannet en aksjonsgruppe med navn «Gjenerobring» som vil rette søkelyset mot rockens farer. Den «dekoder» tekstenes budskap, gir ut foldere som lister opp «skyldige» sangere samt gir råd til bekymrede foreldre.

Hvordan møter kirken dagens ungdom? Pater *Heinz-Josef Catrein* benyttet nylig prekestolen i St. Olav kirke i Trondheim til å ta opp nettopp den utfordringen. Hans utgangspunkt er at «dagens ungdom ikke er dårligere enn tidligere tiders, det er livet som er blitt mye mer komplisert for dem». Mot denne bakgrunn formulerer han sine «5 teser om ungdom og menighetsliv» og sin overbevisning om at «menigheten har sjanser».

Vi har kortet litt ned på hans manus.

Jeg tar som utgangspunkt at ingen av oss ser uten bekymring på de unges situasjon i dag. De lever i en urolig verden, og det finnes mange grunner til å være redd for fremtiden. Globalt sett er det miljøproblemer, krigstrussel og forholdet mellom de rike og de fattige land, men vi ser også at nærmiljøet konfronterer de unge med mange problemer. Det blir mer og mer vanskelig å finne en utdanningsplass eller et yrke som tilsvarer både talent og individuelle ønsker. Og vi ser hvordan det moderne næringsliv blir mer og mer krevende.

Vrede og hjelpeløshet - eller en blanding av begge deler - slutter seg raskt til angsten jeg nevnte. Det finnes ikke felles normer og verdier for oppdragelse og livsførsel. Verdier og institusjoner som er svært viktige for den litt eldre generasjon, blir mer og mer nedvurdert eller neglisjert. Om det gjelder familie, fedreland eller kirke, synet på seksualitet eller samfunnsansvar, innstillingen til det ufødte liv eller forholdet til autoritet - alt er i forandring. Foreldre føler seg ofte

maktesløse overfor alle dem som på lovlig vis eller ganske ubudt er med i oppdragelsesprosessen: skoler som formidler kunnskap, men ikke verdier; medier som underholder, men ikke informerer; et næringsliv som bare er ute etter de unges penger; alle slags rusmidler som tilbys allerede i skolegården.

De unges situasjon er ikke lett, og de er utsatt for mange og store farer. Dagens ungdommer er ikke dårligere enn tidligere tiders, men jeg er overbevist om at livet er mye mer komplisert for dem. Den innsikt burde være utgangspunkt for ethvert ungdoms- og barnearbeid i menigheten. Det vi kan gjøre, vil jeg sammenfatte i fem teser.

1. Barn og ungdom er en fast del av menigheten. En selvfølge? I teorien ja, men jeg ser ofte at barn og unge på en måte fører sitt eget liv innen menigheten. De har sitt ungdomslag, sin ungdomsprest, sin adventsaksjon osv. Ungdomsarbeid, det er noe for gruppelederne, ungdomspresten, UNKF. . . Faren er stor for at man reserverer visse

sosiale og liturgiske nisjer for de unge uten at de er skikkelig integrert i den «store menigheten». Men de er en del av menigheten, og vi burde huske på Paulus' ord: «For om et lem lider, lider de andre med».

2. Omgangsstilen må bygge på partnerskap. Ungdommen føler seg nok ofte som «objekter», bare interessante som elever, konsumenter eller som arbeidskraft. Den kristne menighet har som utgangspunkt mennesket i sin helhet, slik Kristus viste oss det. For ham var ingen for liten eller for uerfaren eller umoden. De unge bør få erfare at menigheten er interessert i deres liv uten baktanker, uten hemmelige rekrutteringsplaner - interessert bare ut fra velvilje og omsorg, og dette burde også komme frem i menighetens planer og aktiviteter. Som voksne må vi aldri glemme at det er vår generasjon som disponerer menighetens ressurser, og at det er vi som har den største innflytelse, slik at det er vi som må komme ungdommen i møte.

Var solen
like tørst og grådig som du,
ville ikke en eneste vannpytt,
en eneste duggdråpe
på jorden bli spart.

*Dom Helder Camara i boken
«Tusen grunner til å leve».*

Tysk underskriftskampanje mot Scientologi-kirken

En aksjonsgruppe i Hamburg har samlet 50.000 underskrifter til støtte for en oppfordring til den tyske forbundsdayspresidenten, Rita Süßmuth, om å nedsette en parlamentarisk undersøkelseskomisjon angående Scientologi-kirken. Gruppen består av foreldre til unge som er «fanget inn» av sekten samt folk fra Hoisdorf ved Hamburg der scientologene startet sitt Tysklandsarbeid i 1989. Scientologene

påberoper seg religionsfriheten for sitt virke, men denne «såkalte kirke er intet trosfellesskap, men et hensynsløst forretningsforetagende», heter det i oppropet. Det gjelder å avsløre dette offisielt og så forby «dens menneskeforaktende og farlige virke, som særlig rammer ungdommen». Ifølge aksjonsgruppen har scientologene ca. 300.000 medlemmer i de «gamle forbundsstater», og de er på offensiven i de nye delstater. Årsomsetningen skal være på ca. 150 millioner tyske mark. KNA

En absurd situasjon

«Vi bør ha begreper som reflekterer økonomiens forhold til vårt biologiske livsgrunnlag.» hevder oljedirektør Øystein Dahle i en samtale med Økonomisk Rapport. «Hvis du kaller naturressursene for et legat, er vi i dag i den absurde situasjon at vi spiser av både rentene og selve legatet, og samtidig kaller det økonomisk vekst.»

og menighetsliv

21

3. Vi må bli villige til å lære av de unge. Mye mer enn mange voksne har ungdommen en følelse for rettferdighet: miljø, fred, rasisme, u-land markerer noen av de områdene de unge er så følsomme for. Det er nok ofte en høytflyvende idealisme, og den tåler det ikke når de voksne bedømmer den som urealistisk, umoden eller rett og slett som dum. Vi burde være takknemlige for denne idealismen, for stakkars det individ eller den menighet som ikke lenger kan drømme! Målet må være høyt for å nå et ideal, og var ikke Jesus selv den største idealisten?

Jeg har ofte mistanke om at den såkalte "realisme" ofte ikke er annet enn dårlig kamuflert resignasjon.

4. Menigheten må lære seg forståelse og toleranse. Toleranse er for meg den holdning som ikke gjør mine egne opplevelser og holdninger til målestokk for godt og ondt. Toleranse har mye med forståelse å gjøre. Man kan ha sin oppfatning om fillete dongeribukser, grønt hår eller vill rockemusikk; men det fillete tøyet kan - men må ikke (!) - være en protest mot konsumpress og motediktatur; det grønne håret kan være et skrik om oppmerksomhet, og den ville rockemusikken kan tydes som flukt inn i en drømmeverden når man synes at den virkelige verden ikke lenger er til å tåle.

5. Menigheten må være klar over sine grenser. En menighet som tar sjanser, er også nødt til å erkjenne sine grenser. Menigheten kan aldri erstatte foreldrenes rolle i den reli-

giøse oppdragelsen: bønn, bibelhistorie, kirkebesøk, markeringen av kirkeåret lærer et barn først og fremst i familien. Mange undersøkelser viser at barne- og ungdomsarbeidet i menigheten bare er meningsfullt når foreldrene støtter opp, og jeg vil hevde at den religiøse oppdragelse bare blomstrer når det er et samspill mellom disse to. Vi må - dessverre - også innrømme at menighetens innflytelse blir begrenset ved mange andre aktiviteter: skolegang, idrettslag og ungdomsklubber, idoler som idrettsfolk, filmskuespillere, rockestjerner. . .

Det kan gjøre vondt, men vi må ikke la oss friste til utålmodighet og fanatisme. Trenger slike holdninger seg fram, gir vi et dårlig vitnesbyrd. Som kristne må vi tenke på at det er Herren selv som kaller menneskene, at det er han som leder menneskenes hjerter, og at det er han som frelser. Vår tålmodighet blir overbevisende når den er et uttrykk for tro og tillit.

Alt dette kan synes vanskelig, men jeg er overbevist om at menigheten har sjanser. Hva kan vi egentlig gjøre?

- vi kan vise at vi er interessert i barna og de unge, og at vi setter pris på dem:

- vi kan gi rom for deres idealisme;

- vi kan tilby et frirom for kreativitet og fantasi;

- vi kan oppmuntre dem til å prøve noe nytt uten angst for en eventuell tabbe;

- vi kan muliggjøre fellesskap mellom mennesker fra forskjellige generasjoner, nasjoner og raser;

- vi kan lede dem til sosial innsats;

- vi kan ta opp spørsmålet om meningen med livet;

- vi kan snakke om vår tids største tabu: *religion*;

- vi kan tillate nye former for gudstjenester og bønn og selv oppdage at det finnes "gøye messer" (sitat fra en ungdom som sjelden går i kirken);

- vi kan mye mer enn vi tror, og vi kan stole på at Kristus er med oss når vi tjener de unge.

Måtte jeg aldri bli en dør som oppsøker min neste for at han skal gå gjennom meg. Måtte jeg aldri forplikte ham til å følge mine veier, gjøre mine innganger til sine, behøve mine nøkler for å komme inn. Hvis min dør er Kristus, er det viktig at jeg hjelper min neste til å vandre mot Faderen og likevel forbli seg selv.

Dom Helder Camara i boken "Tusen grunner til å leve".

TRENGER DU TRYKKSAKER?

Kontakt
SATS + PASTE A/S
Prof. Birkelandsv. 24 c, 1081 Oslo 10
Tlf.: (02) 30 04 16 - 30 84 53

MALERMESTER
utfører allslags maler- og tapetserarbeider

GEORG FOERSTER

Tlf.: 15 54 26/15 56 06

GUSTAV BØHM & SØN A/S

Bakeri og Konditori

Drammen
Tlf. (03) 83 42 80

22 Liturgisk kalender

JUNI

- Justin, martyr
Sir 51,12—20; Mark
11,27—33
(Norske tidebønner uke 1)
9. Søndag i kirkeåret
**KRISTI LEGEMES OG
BLODS
FEST**
2 Mos 24,3—8; Hebr 9,11—15
Mark 14,12—16.22—26
- Karl Lwanga og
lidelsesfeller, martyrer
Tob 1,1—2.2,1—9; Mark
12,18—27
- Tob 2,10—23; Mark
12,13—17 Mark
- Bonifatius, biskop og
martyr Tob 3,1—11.24—25
Mark
- Norbert, biskop
Tob 6,10—11.7,1.9—17
Mark 12,28—34
- Jesu hellige hjerte
Os 11,1.3—4.8—9; Ef
3,8—12.14—19
Joh 19,31—37
- Jomfru Marias rene hjerte
Tob 12,1.5—15;
Mark 12,38—44
10. Søndag i kirkeåret
1. Mos 3,9—15; 2 Kor
4,13—5,1
Mark 3,20—35
- 2 Kor 1,1—7; Matt 5,1—12
- Ferial el. Barnabas, apostel
Apg 11,21—26; 13,1—3
Matt 5,17—19
- Ferial. 2. Kor 3,4—11. 5,17—19
- Ferial el. Antonius av Pauda,
prest og kirkelærer
2. Kor 3,15—4, 1.3—6
Matt 5,27—32
- Ferial. 2. Kor 4,7—15
Matt 5,27—32
- Jomfru Marias lørdagsmesse
2. Kor 5,14—21
Matt. 5,33—37
(Norske Tidebønner - uke 3)
11. søndag i kirkeåret
Es 17,22—24
2. Kor 5,6—10
Mark 4,26—34
- Ferial. 2. Kor 6,1—10
Matt 5,38—42
- Ferial. 2. Kor 8,1—9
Matt 5,43—48
- Ferial el. Romuald, abbed.
2. Kor 9,6—11.
Matt 6,1—6. 16—18
- Ferial. 2, Kor 11,1—11
Matt 6,7—15
- Ferial el. Aloysius.
2. Kor 11, 18.22—30
Matt 6,19—23
- Jomfru Marias lørdagsmesse
el. Paulinus Nolanus, biskop,
el. Johannes Fisher og Thomas
More, martyrer
2. Kor 12,1—10
Matt 6,24—34

Olavsvake i Stiklestad kirke

Lørdag 28. juli om kvelden blir det en liturgisk kveldsgudstjeneste i Stiklestad kirke. Tradisjonen med feiringen av «Olavsvaka» går tilbake til middelalderen. «Olsok» er egentlig navnet på gudstjenesten kvelden før Olavsdagen, («Ols-ok» betyr «Olavsvake»), men i senere tid er det blitt navnet på selve dagen den 29. juli.

Olavsvaka i Stiklestad kirke er en stillferdig gudstjeneste uten instrumentalmusikk, opplyser Ståle A. Vansvik, residerende kapellan i Verdal. Middelalderens kveldsgudstjeneste-form og de enkle og vakre gregorianske melodiene i veksel-sang og korsang vil ikke bare føre gudstjenestedeltakeren tilbake i tid, men kanskje like mye ledsage mennesker til et stillhetens møte med Gud.

Tekstene og bønnene i gudstjenesten er arv fra gammel tid (opp til 3000 år gamle!) men like fullt aktuelle for mennesker av i dag. Melodiene er «vikingetidens kirkemusikk» som har vært levende i katolsk og luthersk fromhetsliv frem til denne dag. Olavsvaka vil derfor også være et økumenisk samlingspunkt om vår kristne arv. Foruten Stiklestad kirkekor, vil prester fra Den norske kirke og Den romersk-katolske kirke delta.

For de som skal overvære «Spelet om Heilag Olav» denne kvelden, vil Olavsvaka være en fin avslutning på dagen.

BEGRAVELSESBYRÅER

**T.S. JACOBSEN-
GRUPPEN**
ULLEVÅLSVEIEN 1

TELEFON * (02) 20 79 05
20 62 02—11 15 61
Telefax 20 70 04

Neste nummer utgis 18. juni Signerte artikler står for forfatterens egen regning.

Ansvarshavende redaktør: Unni Klepper Joynt

Faste medarbeidere:

Mette Andrésen o.p.

Hanne Berentzen

Liv Greni

Albert Raulin o.p.

Gunnel Vallquist

ISSN 0802-6726

Akersveien 14, 0177 Oslo 1

Redaksjon: Tlf. (02) 20 72 48

Ekspedisjon: Tlf. (02) 20 72 26

Årsabonnement (Norge): kr. 195,—

Øvrige europeiske land: kr. 220,—

Andre verdensdeler: kr. 230,—

Annonser 19 dager før utgivelsesdagen.

Bankgiro 6022.20.13073. Postgiro 0807 2046480

23

BOKHANDEL

Akersveien 14, 0177 Oslo 1
Telefon: (02) 20 72 48
Fax: (02) 36 02 63

I St. Olav får du musikk og sang på LP, MC og CD som det kan være vanskelig å få andre steder:

et godt og variert utvalg i gregoriansk og ortodoks sang, og her er noen nyheter:

Ural-Kosakenchor, Liturgische gesänge aus dem alten Russland, CD KR. 160,-

Gott in Russland, Gesänge aus den Klöstern in Zagorsk und Pjtschory, CD KR. 160,-

og mye fin klassisk kirkemusikk og barokkmusikk bl.a.:

Prelude Baroque 10 CD'er med barokke komponister: Bach, Cahrpentier, Couperin, Händel, Lully, Monteverdi, Purcell, Rameau, Schütz, Vivaldi, kr. 75,- samlet boks kr. 690,-

Nyheter fra Kirkelig Kulturverksted:

Salmer på veien hjem, Ole Paus/ Mari Boine Persen, Kari Bremnes, LP, MC, CD, hhv. kr. 95,-, 95,-, 160,-

Blå korall, gitarer og orgel Knut Reiersrud/Iver Kleive, LP, MC, CD, hhv. kr. 95,-, 95,-, 160,-

Vi sender over hele landet.

ÅPNINGSTIDER:

Mand.-fred. 9.30-16.30

Torsd. 9.30-17.30

Lørd. 9.30-13.30

«DET GLEMTE SAKRAMENT»

er tema for årets week-end for kateketer på Mariaholm den 31. august—1. september.

Hovedinnleder er p. Brian MCNEIL.

I den grad det er plass, vil også andre interesserte ha adgang til å delta.

Opplysninger fåes på KATEKETISK SENTER, tlf.: 02 20 72 48
Påmelding innen 15. august.

Olsok 1991

St. Torfinn menighet i Levanger inviterer til årets OLSOK-feiring på Stiklestad, søndag, den 28. juli.

Vi møtes ved Verdal teglverk kl. 10.00 og går herfra i prosesjon til Stiklestad kapell (ca. 1,5 km). Her er det messe og etterpå anledning til å se «Spelet om Heilag Olav».

Dagen avsluttes med en vespergudstjeneste i den katolske kirken i Levanger (kl. 18.00).

Vi ønsker dere alle velkommen

St. Torfinn menighet, Levanger Menighetsråd og Sokneprest

CARITAS | NORGE

DEN KATOLSKE KIRKES HJELPEORGANISASJON

Fagerborggaten 17, 0360 Oslo 3

Gavekonti:

Postgiro: 5 00 40 64 — Bank: 8998.09.08136

A / S N O R S K E S H E L L

Leverandør av oljeprodukter til de fleste katolske institusjoner.

BESTILLING (02) 66 59 00 — SERVICE (02) 66 58 60 — 66 58 61

Blikk
på tiden

Høysesong

Mai er høysesong. Ikke bare for forretningsstanden, men også for kirken. De første gjør forresten god bruk av de siste for å fremme sine tilbud: «Fin til konfirmasjonsdagen» ... «Gaven som gleder...», «Pyntet dåpskake...»

Kirken ligger litt etter i sin reklamekampanje, og godt er det. Enskjønt, vi hørte forleden hvordan en av våre store hjelpeorganisasjoner, Kirkens Nødhjelp, vurderte hvordan de bedre kunne følge opp moderne markedsføring. Konkurransen om offentlige midler er beinhard — for hver krone gir det offentlige fire. Det gjelder altså å skaffe seg flest mulig av dem. Vi andre blir snart immune mot all reklamen, selv om nok et par store barneøyne i et magert pikeansikt som spør deg om DU har råd til å la være å hjelpe, får oss til å gripe dypere i lommeboken. Nordmenn med det store hjertet, vet De!

Og jeg skal ikke klandre organisasjonene for at de tar alle midler i bruk for å skaffe penger så lenge det dreier seg om slike formål. Hensikten helliger riktignok ikke alle midler, men sa ikke til og med Jesus noe om at vi burde ta lærdom av denne verdens klokskap?

Så vi får nok avfinne oss med at kirkens høytidelige handlinger er med på å bidra til å fremme forretningsstandens interesser.

Spørsmålet er imidlertid i hvilken grad de unge selv lar seg påvirke av den gavekarusellen som konfirmasjonshøytideligheten ofte er blitt til. De fleste innrømmer ærlig at de ikke er upåvirket av de goder som lokker, selv om kanskje få uttrykker det så direkte som han som ville konfirmere «fordi han trengte en ny påhengsmotor». Antagelig var det ikke for å komme lettere til kirken!

Mange av dem gir likevel uttrykk for at konfirmasjonen er et valg de har gjort av egen, fri vilje. I løpet av de over tyve år jeg har undervist konfirmanter, har jeg bare noen ganske få ganger bedt noen om å vente en stund og heller komme tilbake. Det er faktisk av og til vanskeligere å få familien til å forstå og akseptere dette enn den unge selv!

Hvis det skulle være meg tillatt å komme med et ønske i den anledning, ville det være at såvel protestanter som katolikker gikk inn for å feire de unges femtenårs dag som en ungdomsfest, som de i dag feirer konfirmasjonen.

Med gaver, familiemiddag og alt som hører til. Om dette ble gjennomført, ville vi riktignok få færre unge som lot seg konfirmere, men disse ville til gjengjeld være adskillig mer motiverte.

«Jeg synes ikke det er riktig at religionene har monopol på at ungdomstiden starter», sier en av dem som har valgt å la seg «konfirmere» borgerlig. Ungdomsfesten i borgerlig regi er en vakker handling, men har bare ikke noe med konfirmasjon å gjøre. Det eneste som her bekreftes, er at den unge feirer at barndommen tar slutt, og man «trer inn i de voksnes rekker». Noe forresten femtenåringens foreldre som regel har litt vondt for å innse realiteten bak!

De færreste av våre konfirmanter opplever vel heller ikke de voksnes verden som spesielt attraktiv. Det er slående hvilken pessimisme vi ofte møter hos de unge i dag, men så er det også mange som er redde for fremtiden. Filmen «En fremtid uten nåde» gir, trass sine glimt av humor, dystre perspektiver om det som venter mange unge når det gjelder arbeidsløshet og usikkerhet. «Arbeid for alle» er langt fra noen selvfølge, og de færreste vil, etter endt skolegang, kunne ta fatt på det de har lyst på eller har evner til.

Blant dagens unge er det mange som våger å stille eksistensielle spørsmål som både har dybde og åndelig dimensjon. Dette er ikke minst «gefundenes Fressen» for enkelte nyreligiøse for ikke å snakke om spekulative retninger, og vi ser av tall fra en av Oslos drabantbyer at det kan være opp til 70-80 % av konfirmantene som f.eks. driver med spiritisme. I enkelte kretser blir man ikke godtatt om man ikke tror på reinkarnasjonen, får vi vite.

Hvis det på denne måte er høysesong for religiøse strømninger, bør det også mane kirken til ettertanke og kanskje til litt mer offensiv innsats.

En ting er sikkert: Hvis ikke Jesu Kristi evangelium er noe vi tør markedsføre uten blygsel, kan vi like godt pakke sammen.

Personlig tror jeg det alltid vil være «høysesong» for et budskap som, trass i at det kanskje ikke lover mennesker så mange materielle goder, iallfall inviterer det til å være frie og livsbejaende mennesker.

Og er ikke det egentlig den beste gave vi kan gi våre unge med på veien?

Mater Olava